

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Plzeň, 2012

Michaela Wünschová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA SPRÁVNÍHO PRÁVA
ODDĚLENÍ FINANČNÍHO PRÁVA

Studijní program Právo a právní věda
Studijní obor Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRÁVNÍ ÚPRAVA BANKOVNÍ LICENCE

Zpracovala: Michaela Wünschová

Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová

Katedra správního práva

Oddělení finančního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Právní úprava bankovní licence vypracovala samostatně pod odborným dohledem JUDr. et Mgr. Silvie Anderlové a za přispění odborných konzultací Mgr. Marcela Malíka a kolektivu České národní banky, pobočka Plzeň. V seznamu literatury jsem uvedla všechny použité literární a odborné zdroje.

Poděkování

Ráda bych poděkovala za odborné vedení mé diplomové práce JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové a dále Mgr. Marcelu Malíkovi z odboru ekonomicko – správního ČNB, pobočka Plzeň za odborné konzultace.

Obsah

Úvod	9
1. Vymezení pojmu.....	12
1. 1 Banka.....	12
1.2 Bankovní soustava.....	13
1.3 Druhy bank.....	14
1. 4 Organizační struktura a orgány banky	15
1.5 Pojem licence	17
1.6 Mezinárodní bankovní instituce.....	19
1.6.1 Banka pro mezinárodní platby	19
1.6.2 Basilejský výbor pro bankovní dohled.....	19
1.6.3 Centrální banka	21
1.6.4 Evropská centrální banka	21
1.6.5 Evropský systém centrálních bank.....	22
1.6.7 Česká bankovní asociace	22
2. Bankovní prostředí	23
2.1 Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů	24
2.1.1 Harmonizační novela zákona o bankách.....	26
2.2 Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů	27
2.3 Bankovní směrnice	27
2.3.1 První bankovní směrnice č. 77/780/ES.....	28
2.3.2 Druhá bankovní směrnice č. 89/646/ES.....	29
2.3.3 Třetí bankovní směrnice č. 95/26/ES	30
2.3.4 Směrnice č. 2006/48/ES	31
2.3.5 Směrnice č. 2006/49/ES	31
2.3.6 Vyhláška č. 233/2009 ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb.	32
3. Správní řízení.....	33
3.1 Podmínky k získání licence	35

3.2 Obsah žádosti licence a jejích příloh	40
3.3 Obecné náležitosti správního aktu.....	45
3.4 Licence (povolení)	47
3.4.1 Exkurz- bankovní licence Banky mezinárodní spolupráce, a.s., Praha.....	49
3.5 Opatření k nápravě a pokuty při porušení podmínek v licenci	50
3.6 Odnětí licence	53
3.6.1 Správní řízení o odnětí licence	54
3.6.2 Exkurz- odnětí licence Union Banky, a.s.....	56
4. Bankovní licence v rámci Evropské unie	57
4.1 Právní úprava jednotné licence.....	58
4.2 Seznam činností	60
4.3 Způsoby provozování bankovních činností	61
4.4 Příklad rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.....	64
5. Postavení ČNB jako zřizovatele licence	66
5.1 Bankovní regulace a dohled	67
Závěr.....	74
Cizojazyčné resumé.....	77
Seznam použité literatury a zdrojů	78

Úvod

Tématem mé diplomové práce je Právní úprava bankovní licence. Ta představuje možnost právnické osoby stát se bankou. Banka je finančním zprostředkovatelem, který má ústřední roli v tržní ekonomice. I přesto, že se jedná o již tradiční institut, jehož počátky se datují k 13. století v Itálii a v Českých zemích první banky, lze nalézt na počátku 19. století a samozřejmě tím i první právní předpisy upravující jejich vznik a činnost. Tak, jako se od tohoto období začal rozvíjet vlastní bankovní systém, se začaly stále zdokonalovat a rozvíjet i právní předpisy a normy a to až do současnosti.

Výběr uvedeného tématu mi poskytuje příležitost propojit vlastní právní problematiku s problematikou ekonomickou, která v současné době překračuje hranice naší země a to v podobě práva Evropské unie.

Hlavním cílem mé diplomové práce je přinést ucelený náhled na samotnou problematiku ekonomického charakteru především z pohledu práva a zároveň popsat postup při získání licence. Právní úprava bankovní licence vymezuje podmínky a stanovuje limity, za kterých může vzniknout banka jako finanční instituce a provozovat svoji činnost.

Ve své práci se nejdříve zaměřím na samotné vymezení základních pojmů, jako je banka a bankovní licence a pojmů bezprostředně s ní souvisejícími. Dále je také nutné na úvod práce podat ucelený náhled na organizační strukturu a fungování banky.

Tato problematika je řešena v první kapitole této diplomové práce, kde se zabývám nejdříve vymezením pojmu banka, bankovní licence, ale zaměřuje se i na orgány banky a její organizační strukturu pro lepší pochopení a důležitost významu bankovní licence. Práce také neopomíná vývoj bankovního sektoru, který je nezbytný pro současné pojetí jednotné bankovní licence vycházející z původní úpravy. Kapitulu také tvoří ucelený přehled aktuálních právních předpisů vztahující se k licenci, přičemž v sobě zahrnuje i legislativu Evropské unie. Zmíněny jsou i mezinárodní instituce zabývající se licencováním a dohledovou činností.

Kapitola věnovaná správnímu řízení upravuje kromě podmínek k získání bankovní licence i vlastní průběh řízení. Současně je zde řešena otázka řešení opatření vedoucích k nápravě při porušení stanovených podmínek, které mohou vyústit až po důvody vedoucí k odebrání licence.

Na tuto kapitolu navazuje kapitola pojednávající o jednotné bankovní licenci.

Česká republika vstoupila 1. května 2004 do Evropské unie, tento krok sebou přinesl výrazné změny nejen do bankovního sektoru a finančního práva. Bankovní licence byla modifikována ve světle svobod, na kterých Evropská unie staví svoji myšlenku vzájemné spolupráce mezi členskými státy. Přesněji volný pohyb služeb, zboží, osob a kapitálu výrazně posílil institut bankovní licence, ať již z hlediska správního řízení, ve kterém je licence udělována nebo z hlediska bankovního dohledu a regulace.

Tzv. jednotná bankovní licence (společný pas) je relativně novým institutem vzniklým právě po přístupu České republiky k Evropské unii. Její vznik přináší růst kapitálového trhu, a to se projevuje vznikem podniků vstupujících na tuzemský trh. Tento fakt může ovlivnit rozhodnutí a také motivovat zahraniční banky ke vstupu na tuzemský trh. Tato nová bankovní aktivita, ale z pohledu České republiky představuje, i nemalé riziko. Současně tuzemské banky mají větší možnost expandovat do ostatních členských států Evropské unie. Z globálního hlediska tak dochází k vytváření zdravého konkurenčního prostředí k růstu kvality nabízených produktů a služeb klientům. To vede k nutnosti rozšíření a zkvalitnění podmínek, požadavků a právních norem pro působení bank, které je nutno zapracovat do podmínek k udělení bankovní licence.

Podmínkami, které je nutné splnit k udělení bankovní licence a především jejím dohledem a regulací se zabývá podstatná část mé práce. V režimu jednotné bankovní licence vykonává dohled hostitelský a tuzemský (domovský) orgán. V rámci vzájemné spolupráce mezi členskými státy, je nutné dodržování přesně vymezených pravidel. Jsou zde zmíněny i kompetence dohledových orgánů pro uskutečnění efektivní kontroly.

Neopomenutelné postavení patří České národní bance jako zřizovatelce licence. Dále je pozornost zaměřena na činnost České národní banky jako orgánu dohledu nad bankovními licencemi, je nastíněna nejen její funkce, postavení a úloha v bankovníctví, ale i otázky regulace včetně regulačních nástrojů.

Při vypracovávání této práce jsem nejdříve začala studiem předchozích právních předpisů a odborných publikací věnovaných bankovníctví. Posléze jsem přistoupila k aktuální právní úpravě. Metodu komparatistiky a chronologického studia bankovní licence jsem použila z důvodu obsahové komplexnosti, ucelenosti s historickým podtextem vývoje bankovní licence, tedy samotného vzniku banky.

V rámci diplomové práce byla využita dostupná odborná literatura z oblasti ekonomie, finančního práva, správního práva a práva Evropské unie. Výčet této použité literatury a dalších zdrojů se nachází v samotném závěru práce.

1. Vymezení pojmu

Účelem první kapitoly je uvést stručně do oblasti bankovníctví, vymežit samotný pojem banka a licence, ale i současně popsat organizační strukturu a obecné fungování banky. Pojem banka je definován především z právního pohledu. Krátký exkurz nezbytný pro účely pochopení fungování banky v tržní ekonomice, bude věnován obecně bankovní soustavě a druhům bank. Jsou zde uvedeny definice základních používaných ekonomických pojmů. Podstatná část této kapitoly je zaměřena na výčet a rozbor právních předpisů vztahujících se k licenci, zejména směrnice vydané Evropskou unií. Dále je pozornost věnována i institucím, které se podílely určitou mírou na právní úpravě bankovní licence, na jejím vývoji nebo bezprostředně s ní souvisí.

1. 1 Banka

Z ekonomického pohledu představuje banka finančního zprostředkovatele, který umožňuje pohyb volných finančních prostředků mezi jednotlivými ekonomickými subjekty.¹

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „BankZ“), ji definuje jako právnickou osobu se sídlem na území České republiky, která je založena jako akciová společnost. Již samotné označení „banka“ má své výsadní postavení. Jeho pravomoc užívání náleží pouze právnické osobě, které byla udělena licence.

Mimo banky mohou bankovní činnosti vykonávat i jiné subjekty jako je finanční a úvěrové instituce s tím, že výklad bankovní licence bude zpracován, ve vztahu k základnímu poskytování bankovních služeb, což je banka a její pobočka.

Základním účelem, pro který banka slouží je přijímání vkladů (depozitum či „vložené peněžní prostředky na účet v bance, pro vkladatele představují jeden druh finančního aktiva přinášející výnos ve formě úroku“)² od veřejnosti a poskytování úvěrů

¹ Černožorský, J., Teplý, P. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011, s. 197

² Beneš, V., Dvořák, P., Košťel, M., Kvaček, O., Revenda, Z., Skolková, M., Vencovský, F. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda-Libertas, 1993, s. 145, 146

(což je „*forma dočasného postoupení zboží nebo peněžních prostředků věřitelem dlužníkovi na principu návratnosti*“)³.

Mezi další finanční operace, které může banka vykonávat, lze uvést mimo jiné investování do cenných papírů, finanční leasing (jehož podstatou je pronájem majetku s možností ho posléze koupit. Typickými znaky finančního leasingu je převod vlastnického práva k majetku na nájemce, ale také určitá doba pronájmu)⁴. Mezi další neopomenutelné operace patří nejen platební styk a zúčtování, vydávání a správa platebních prostředků (platebních karet), ale i poskytování záruk, otevírání akreditivů (akreditiv je „*částka uložená v bance nebo úvěr poskytnutý bankou, kterou může za stanovených podmínek využít oprávněná osoba k zaplacení určitého zboží nebo čerpání peněz v hotovosti*“)⁵. A v neposlední řadě zajišťuje obstarávání inkasa, výkon funkce depozitáře, směnářenskou činnost, obchodování s devizami, pronájem bezpečnostních schránek a poskytování bankovních informací.

A právě pro tyto výše zmíněné rozsáhlé činnosti potřebuje banka ke svému výkonu bankovní licenci. Banka s udělenou licencí je považována za banku i tehdy, pokud nevykonává povolenou činnost. Ovšem pokud její nečinnost přesáhne zákonem stanovenou dobu, je Česká národní banka (dále jen „ČNB“) jako orgán dohledu nucen přistoupit k nápravným opatřením či odejmutí licence.

1.2 Bankovní soustava

V tržní ekonomice funguje větší množství bank, které tak vytváří bankovní soustavu. Specifika bankovní soustavy vychází nejen z mnohosti bank, ale jsou dána i územními specifiky a vazbami, které mezi sebou a vůči okolí banky vytvářejí.

Základní rozdělení bankovní soustavy je na jednostupňovou a dvoustupňovou. Kritérium mezi nimi je dáno existencí centrální banky v soustavě, kdy na rozdíl od

³ Beneš, V., Dvořák, P., Koštel, M., Kvaček, O., Revenda, Z., Skolková, M., Vencovský, F. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda-Libertas, 1993, s. 141

⁴ Hartlová, V., Soldánová, J., Žlebková, M. *Bankovnictví pro střední školy a veřejnost*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004, s. 119

⁵ Beneš, V., Dvořák, P., Koštel, M., Kvaček, O., Revenda, Z. a Skolková, M., Vencovský, F. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda-Libertas, 1993, str. 9

jednostupňové má ve dvoustupňové centrální banka výsadní postavení. Reguluje finanční trh a má vliv na měnovou politiku.⁶

Jednostupňová bankovní soustava nerozlišuje mezi bankami a dává tak možnost bankám využít konkurenčního prostředí bez dohledu centrální banky. Jediným regulátorem jejich fungování je tak trh.

Bankovní soustavu lze členit také na specializovanou a univerzální. Kritériem pro toto rozdělení jsou bankovní obchody a rozsah oprávnění bank. Specializovaná bankovní soustava se týká komerční a investiční činnosti banky. Komerční banky zajišťují veškerou bankovní činnost, avšak investiční banky provádí obchody na kapitálových trzích.

Komerční činnost v sobě zahrnuje nejen přijímání vkladů, poskytování úvěrů, ale i provádění platebních styků. Investiční činnost dává možnost bance investovat do cenných papírů a obchodovat s nimi.⁷

1.3 Druhy bank

Pokud se podíváme na vlastní rozdělení bank, můžeme je rozlišovat z pohledu právní formy, jejich činnosti či typů obchodu, které obvykle provádějí. Samotné členění je velmi rozsáhlé, avšak pro potřeby bankovní licence jsou zcela vystačující následující nastínění různých druhů bank. Pro názornost jsou použity tedy jen určité typy bank.

Prvním příkladem je univerzální banka poskytující jak komerční, tak investiční činnost. Je to velmi rozšířený typ banky. Její síla je hlavně ve stabilitě a množství nabízených produktů klientům.

Hypoteční banky se zaměřují na poskytování dlouhodobých úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitosti.⁸ Avšak poskytováním hypotečních úvěrů se může v České republice zabývat i univerzální banka, pokud to dovoluje jí udělená licence od ČNB.

⁶ Černohorský, J., Teplý, P. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011, s. 199

⁷ Černohorský, J., Teplý, P. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011, s. 200

⁸ Černohorský, J., Teplý, P. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011, s. 203

Jako zástupce specializovaných bank jsou typické stavební spořitelny, kterým může být udělena pouze samostatná licence. Nemohou však vykonávat svoji činnost v rámci univerzální banky.

Zvláštní postavení mají clearingové banky, které mají za úkol usnadňovat platební styk mezi věřiteli a dlužníky při vzájemném vypořádání pohledávek a závazků.⁹

1. 4 Organizační struktura a orgány banky

K organizační struktuře a managementu banky se vztahuje relativně nový pojem corporate governance, který obsahuje instituty upravující fungování banky, vzájemné vztahy mezi jejími orgány, ale i vztahy, uskutečňované navenek. Takto nadefinovaný obsah pojmu lze do českého jazyka přeložit jako správa společnosti. Bankovní corporate governance se zabývá bankou jako právnickou osobou ve formě akciové společnosti, jejími orgány, vzájemnými vztahy a postavením, ale i jejich vztahy k orgánům, které vykonávají bankovní dohled nad bankovní licencí, pravidly činnosti a hospodaření bank, principem obezřetného podnikání a povinností podávat informace. V českém prostředí je corporate governance založena na principu insider system (kontinentálně evropský model), vycházejícího ze stabilního bankovního sektoru a duálního uspořádání orgánů. Podle tohoto modelu má organizační struktura banky podobu akciové společnosti, jejímiž orgány jsou představenstvo, valná hromada a dozorčí rada.¹⁰

Nicméně se pro banku jako akciovou společnost „nepoužijí ustanovení obchodního zákoníku, pokud zákon o bankách stanoví jinak.“¹¹

Valná hromada představuje nejvyšší orgán banky, jehož působnost a činnost upravuje zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění (dále jen „ObchZ“) jako lex generalis a specifické požadavky upravuje zákon o bankách, který je lex specialis ve vztahu k obchodnímu zákoníku. § 187 ObchZ vymezuje vlastní působení valné hromady banky, mezi které patří např. rozhodování o změně stanov, volbě a odvolání členů představenstva. Zákon o bankách se vztahuje na dobu před konáním

⁹ Černožorský, J., Teplý, P. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011, s. 203

¹⁰ Polouček, S. a kol. *Bankovnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 125

¹¹ § 1 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

valné hromady. Česká národní banka může pozastavit některému akcionáři jeho akcionářská práva. Výpis musí být podán o 7 dní dříve, než bude probíhat jednání valné hromady. Osoby s pozastavenými akcionářskými právy se nesmí účastnit valné hromady. Samotná valná hromada nemůže proběhnout, pokud se ČNB písemně nevyjádří a nevydá stanovisko. V případě, že jednání valné hromady proběhne bez jejího stanoviska, má ČNB pravomoc jako regulátor podat návrh soudu na neplatnost konané valné hromady. ČNB tak zde uplatňuje funkci dohledového orgánu nad činností orgánů banky.¹²

Dalším orgánem je představenstvo. Představenstvo má postavení statutárního orgánu banky. Zákon o bankách v § 8 odst. 1 požaduje, aby statutární orgán banky měl nejméně tři členy a byl složen z vedoucích zaměstnanců banky. Zároveň platí omezení pro členy statutárních orgánů a zaměstnance. Ti nemohou být současně s výkonem této funkce statutárním orgánem, jeho členem či členem dozorčího orgánu jiné právnické osoby, podnikatele dle § 8 odst. 2 BankZ. Toto omezení se nazývá personální restrikce, možné případy vynětí z restrikce upravuje rovněž toto ustanovení. V případě odpovědnosti platí při porušení povinnosti členů představenstva, že odpovídají společně a nerozdílně za vzniklou škodu věřitelům banky. Důsledkem tohoto porušení je neschopnost banky plnit své závazky. Představenstvo má mimo řídicí funkce, zároveň funkci kontrolní. Do jeho působnosti je zahrnuta celková strategie banky (řízení rizik, rozvoj, informační a bezpečnostní systém), ale také vnitřní kontrola (vnitřní audit, průběžná kontrola) a v neposlední řadě samotná správa a řízení společnosti (organizační struktura banky, personální otázky).

Představenstvo vypracovává zprávu o podnikatelské činnosti banky a tu pak předloží valné hromadě. Personální otázky zabezpečuje tak, že jmenuje generálního ředitele banky a ustanovuje management (řízení) plně způsobilé vykonávat podnikatelskou činnost banky. Jednotliví členové představenstva nejsou kompetentní k zadávání určitých úkolů managementu.

Dozorčí rada, je konstituována jako kolektivní orgán (nejméně tříčlenný), který dohlíží na představenstvo a veškerou podnikatelskou činnost banky (podle § 197 odst. 1 ObchZ). I zde platí personální restrikce, člen dozorčí rady nesmí zároveň vykonávat funkci člena představenstva (podle § 200 odst. 4 ObchZ). Zákon o bankách, lex

¹² Půlpánová, S. *Komerční bankovníctví v České republice*. 1. vydání. Praha: Oeconomia, 2009, s. 123

specialis, v § 8 odst. 4 zakazuje, aby na dozorčí radu byly přeneseny pravomoci svěřené obchodním zákoníkem představenstvu.

Stanovy, jsou významným dokumentem pro činnost banky. Vedle náležitostí obsažených v § 173 odst. 1 ObchZ., obsahují podle zákona o bankách také organizační strukturu banky, vnitřní kontrolu, ale také pravomoci a odpovědnost zaměstnanců.

V neposlední řadě se zaměříme se na organizační schéma banky, ne z hlediska její právní formy jako akciové společnosti, ale z pohledu její činnosti. Vnitřní schéma banky je rozděleno podle poskytovaných služeb jako např. investice, provoz, poskytování úvěrů na jednotlivá oddělení, které je zajišťují.

Ve vztahu k institutu bankovní licence je podstatná možnost banky zřídit tzv. bankovní místo. Ucelená definice pro pojem není vymezena. Lze však chápat pod pojmem bankovní místo zejména pobočky, expozitury, zastoupení, ale také bankomaty nebo směnárny.

Pobočka je relativně samostatným organizačním útvarům zřízeným bankou, která vykonává činnost jí vymezenou. Samostatnost má v takovém rozsahu, aby mohla realizovat vymezené aktivity. Převážná část poboček je kompetentní k provádění bankovních operací jako sama banka. Pobočka není nositelem právní subjektivity.¹³

Expozitura je naopak samostatným organizačním útvarům pobočky poskytující jen určité bankovní služby. Cílem zřízení těchto odloučených útvarů je oslovit potenciální klienty a nabídnout jim své určité bankovní služby.¹⁴ Banka tím také usiluje o vytvoření husté sítě klientů a získat tak silnou pozici na bankovním trhu.

1.5 Pojem licence

Licence je definována jako oprávnění či povolení k určité činnosti.¹⁵ Je nepostradatelnou podmínkou pro vznik banky, jelikož na základě jejího vydání může banka následně vykonávat svoji činnost. Licenci lze také koncipovat jako dokument, který obsahuje výčet všech služeb, které banka může poskytovat. Pokud chce banka

¹³ Polouček, S. a kol. *Bankovnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 120

¹⁴ Polouček, S. a kol. *Bankovnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 120

¹⁵ Beneš, V., Dvořák, P., Košťel, M., Kvaček, O., Revenda, Z., Skolková, M., Vencovský, F. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda-Libertas, 1993, s. 77

zařadit do své činnosti novou službu nebo produkt, nemusí žádat o novou licenci. Banka využije možnosti doplnění současné své licence, pokud nová služba do vymezených okruhů činnosti banky v licenci lze zařadit. Jedná se tedy o možné přizpůsobení licence v závislosti na potřebách banky.

Z právního hlediska je bankovní licence individuálním správním aktem. Individuální správní akty jsou akty aplikace práva a výsledkem činnosti státního orgánu. Akt upravuje vždy konkrétní případ. Licenci vydává a uděluje ČNB a to odbor licenční ve spolupráci s Ministerstvem financí ČR na dobu neurčitou, avšak na určitou osobu.

Licence vymezuje podnikatelské činnosti banky, na které jí uděluje povolení a činnosti, na které povolení nemá, respektive nejsou součástí bankovní licence a nesmí banka vykonávat (dle § 1 odst. 6 BankZ). Nejedná se o pouhé jmenovité vymezení, ale v licenci je stanoven také limit v podobě rozsahu povolené činnosti. Obsahuje podmínky pro banku či pobočku zahraniční banky. Podmínky jsou vázány na rozhodné období před zahájením vlastní činnosti, které musí banka nejdříve splnit. Dodržování se však může vztahovat i na celou dobu výkonu povolené činnosti banky (dle § 1 odst. 7 BankZ).

Bankovní činnosti je možné rozdělit do dvou kategorií. Přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů patří mezi hlavní činnosti banky. Další činnosti, ke kterým může banka získat oprávnění, se zařazují mezi vedlejší činnosti banky.

Vedlejší bankovní činnosti lze i dále rozlišovat, v tomto případě kritérium představuje rozsah prováděné činnosti. Banka tedy může získat plnou bankovní licenci nebo pouze částečnou. Ta představuje povolení jen k určitým bankovním činnostem či ve vymezeném rozsahu. V rámci vymezeného rozsahu, může ČNB požadovat před udělením licence splnění všech nezbytných podmínek vycházející z § 4 odst. 5 BankZ vztahujících se ke konkrétní činnosti. Příkladem vymezeného rozsahu je platební styk a zúčtování ve vztahu k cizině. Mezi zvláštní případy vedlejší bankovní činnosti je možné zařadit takové činnosti, kterým může být udělena licence pouze tehdy, jestliže splní nejen nezbytné podmínky, ale i předloží jiné subsumující povolení k určité činnosti podle zvláštních právních předpisů. Například povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry, pokud je požádáno o oprávnění poskytovat investiční služby.¹⁶ Avšak

¹⁶ Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. *Finanční právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 478, 479

je třeba poznamenat, že není mnoho bankovních činností, které by navíc vyžadovaly získání zvláštního povolení

1.6 Mezinárodní bankovní instituce

K výkladu bankovní problematiky je nutná základní orientace i v mezinárodních bankovních institucích, které měly vliv na vývoj bankovní licence.

1.6.1 Banka pro mezinárodní platby

Banka pro mezinárodní platby (BIS – Bank for International Settlements) vznikla v roce 1930 v Basileji a je jednou z nejstarších měnových institucí.

V současné době se zaměřuje na mezinárodní spolupráci mezi státy pro potřeby nejen bankovního dohledu, ale i jako banky pro potřeby centrálních bank, kdy pro ně realizuje úvěrové (např. překlenovací půjčky) a depozitní operace.¹⁷

1.6.2 Basilejský výbor pro bankovní dohled

V roce 1975 vznikl Stálý výbor bankovního dohledu (CBRSP- Committee on banking regulation and supervisory practises), který spadal pod Banku pro mezinárodní platby. Cílem této nové instituce bylo zajistit novými systémy a principy regulaci a dohled nad domácími a mezinárodními bankami. Výbor svůj název pozměnil na Basilejský výbor pro bankovní dohled (Basel Committee for Banking Supervision). Můžeme se také setkat s názvem Cookův výbor (Cook committee). Tento název byl užíván v souvislosti se jménem prvního předsedy Bank of England.¹⁸

Obecně platí, že dokumenty, které vydal Výbor, nejsou právně pro státy závazné, pouze představují určité doporučení, jak řešit dělbu odpovědnosti mezi národní orgány bankovního dohledu.

Prvním dokumentem vydaným Výborem byl Basilejský konkordát (Basle concordat) z roku 1975 a jeho přehodnocená verze z roku 1983 a z roku 1988 nazývána

¹⁷ *About The Bank for International Settlements* [online]. BIS.ORG, revised 10. 01. 2012 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.bis.org/about/index.htm>>

¹⁸ Jílek, J. *Finanční trhy a investování*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009, s. 143

jako Basilejská kapitálová dohoda BASEL I. Byl to první mezinárodní dokument v oblasti mezinárodní spolupráce bankovních dohledů. Výbor v průběhu své činnosti vydal ještě několik doporučení týkajících se dohledu a regulaci bank. Jednalo se např. o tzv. soubor minimálních standardů z roku 1992, který upravoval činnost zahraničních bank a pravomoci dohledových orgánů jak hostitelského, tak domovského státu. Tento dokument je rozdělen do čtyř větších skupin. První z nich stanovuje požadavek, aby dohled nad mezinárodními bankovními skupinami vykonával orgán z domovského státu banky. Druhá skupina stanovuje, aby při vzniku bankovní instituce v zahraničí, je nutné pro instituci povolení od dohledového orgánu hostitelského i domovského státu banky. Současně je také potřeba mít povolení od státu, ve kterém má sídlo bankovní skupina a to v případě, kdy tento stát není shodný s domovským nebo hostitelským státem. Následující skupina standardů upravuje pravomoci dohledových orgánů. Jedná se především o právo při své činnosti zpracovávat informace o bankovních institucích.¹⁹

Důležitou částí práce Výboru je řešení modelových situací, kdy dochází k nedodržení výše zmíněných standardů. V těchto případech je pak dohledový orgán oprávněn přistoupit k opatřením, které mohou vyústit při pokračujícím nepříznivém vývoji až i k odejmutí povolení vzniku bankovní instituce.

Důležitým mezníkem v činnosti Výboru byl rok 1997, kdy byl vytvořen soubor principů a podmínek, jehož účelem bylo používání stejných principů pro orgány regulace a dohledu. Tímto došlo tedy o spojení dříve odlišných regulačních a dohledových principů. Prosazováním stejných principů v praxi tak došlo k efektivnímu bankovnímu dohledu.²⁰

V roce 2004 vydal Výbor pravidla kapitálové přiměřenosti Basilej II. a spolu s tím směrnici 2006/49/ES o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí, do které byl Basilej II. transponován. Díky směrnice tak, pravidlům Basilej II. podléhají úvěrové instituce v rámci Evropské unie. Nyní se na kapitálovou přiměřenost vztahují směrnice 2009/111/ES a 2010/49/ES, které obsahují přijaté změny. Nicméně i Výbor se nadále zabýval kapitálovou přiměřeností, zejména se pak soustředil na

¹⁹ Jílek, J. *Finanční trhy a investování*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009, s. 143-146

²⁰ Půlpánová, S. *Komerční bankovníctví v České republice*. 1. vydání. Praha: Oeconomia, 2009, s. 171

zpřísnování kapitálových požadavků kladených na banku. Výsledkem bylo vydání Basilej III. v roce 2010.²¹

1.6.3 Centrální banka

Centrální banka (emisní či cedulová) je bankou, která ve svém postavení má pravomoc vykonávat nejen měnovou politiku státu, ale i regulovat a dohlížet na bankovní systém a v neposlední řadě její výsadní pravomocí je emitování hotovostních peněz (emisní monopol). Tím, že centrální banka sleduje činnosti bank, udržuje tak bankovní sektor ve stabilitě. Fungující bankovní sektor má následně vliv na celý finanční systém a tím udržuje cenovou a měnovou stabilitu.

Česká národní banka, která vznikla k 1. 1. 1993 a jejíž pravomoci, organizační strukturu a postavení ve vztahu k jiným právním subjektům upravuje zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ČNBZ“) a to zejména § 1, 2 ČNBZ. ČNB je centrální bankou České republiky se sídlem v Praze. Přestože je právnickou osobou, tak se nezapisuje do obchodního rejstříku. Jako její hlavní cíle činnosti můžeme vymezit podporování hospodářské politiky vlády, vydávání mincí a bankovek, stabilizování měnové politiky, řízení oběhu peněz, kooperace s centrálními bankami a mezinárodními finančními organizacemi a především vykonávání bankovní regulace a dohledu nad osobami, které působí na finančním trhu.

Pokud se zaměříme na organizační strukturu ČNB, je nezbytné zmínit bankovní radu. Ta je složena ze sedmi členů (guvernér, dva viceguvernéři a čtyři další členové) volených na šest let dle § 6 ČNBZ. Jejich hlavní náplní činnosti je určování měnové politiky banky. ČNB reguluje bankovní sektor vydáváním opatření a vyhlášek.

1.6.4 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka (ECB) byla založena v roce 1998 ve Frankfurtu nad Mohanem a nahradila tak dosavadní Evropský měnový institut, který zajišťoval přechod na společnou měnu euro. ECB je nositel právní subjekty a jako taková je součástí

²¹ Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 5

Evropského systému centrálních bank a Eurosystemu. Ten je složen z ECB a centrálních bank členských států Evropské unie, které přijaly společnou měnu euro.²²

1.6.5 Evropský systém centrálních bank

Evropský systém centrálních bank (ESCB) tvoří Evropská centrální banka a centrální banky členských států Evropské unie. Česká republika patří do ESCB od 1. 5. 2004, kdy se stala členem Evropské unie. Snahou ESCB je zajištění cenové stability. Současně se také v rámci své činnosti zaměřuje i na splnění záměrů (cílů) definovaných ve Smlouvách, tvořících primární právo Evropské unie.²³

1.6.7 Česká bankovní asociace

Poslední zmíněnou institucí je Česká bankovní asociace (ČBA). Asociace je dobrovolné sdružení právnických osob, které podnikají v bankovníctví. Asociace vznikla již v roce 1990, avšak pod názvem Bankovní asociace. Členy ČBA mohou být pouze banky a pobočky zahraničních bank, kterým byla udělena bankovní licence od ČNB. Mezi její prioritní cíle patří zaměření na podporu harmonizace bankovní legislativy s legislativou Evropské unie.²⁴

²² *Organisation of the ECB, ESCB, Eurosystem* [online]. ECB.INT [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.cs.html>>

²³ *Evropská centrální banka* [online]. EUROSKOP.CZ, revised 2005-12 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>>

²⁴ *O České bankovní asociaci* [online]. CZECH-BA.CZ, revised 2009 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.czech-ba.cz/o-cba>>

2. Bankovní prostředí

Bankovníctví je specifické odvětví, které musí být pro svoji činnost vymezeno právními předpisy. Soubor právních norem upravující vztahy vzniklé při činnosti bank, můžeme nazvat jako bankovní právo. Jak již bylo zmíněno, toto specifické odvětví působí v určitém prostředí, které je upravováno právními předpisy. Toto prostředí se nazývá bankovní prostředí.²⁵

Pokud se podíváme na podmínky, které jsou v právních předpisech obsaženy, je zcela adekvátní, že na bankovní prostředí jsou kladeny stále vyšší nároky a podléhají přísnějšímu dohledu. To vše z důvodu značného vlivu samotného bankovníctví na tržní ekonomiku. Nelze opomenout také fakt, že banky přijímají vklady od klientů. Smyslem právní úpravy je tedy chránit také klienty.

Bankovní prostředí je regulováno obecnými právními normami, speciálními právními normami, opatřeními a vyhláškami České národní banky, ale také zákony a vyhláškami, které se vztahují na určité bankovní produkty.

Bankovní licence je upravena především v zákoně o bankách. Jejím udělením však dochází k povolení vzniku banky. Banka je, jak už bylo zmíněno, právnická osoba založená ve formě akciové společnosti. Tedy vztahuje se na ní působnost obchodního zákoníku jako *lex generalis* a zákon o bankách je ve vztahu k němu *lex specialis*. Úzce spjat je také s bankovní licencí zákon o ČNB. Ta působí jako orgán dohledu a regulace nad činností banky a zejména uděluje bankovní licenci. ČNB jako centrální banka České republiky má za cíl udržovat měnovou stabilitu státu, dále má legislativní oprávnění pro vydávání opatření ČNB. Licence se dotýká vyhláška ČNB č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb., ale i další úřední sdělení ČNB vztahující se zejména podmínkám a náležitostem licence. Důsledkem vstupu ČR do Evropské unie, je začlenění nařízení a směrnic do legislativy ČR. Významnými jsou zejména První a Druhá směrnice Rady (č. 77/780/EHS a č. 89/646/EHS) a Třetí směrnice č. 95/26/ES. Zmínit lze také směrnici o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí č. 2006/49/ES či směrnici č. 2006/48/ES o přístupu

²⁵ Dvořák, P. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde Praha a.s. -Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1999, s. 88

k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu. Tyto směrnice se zabývají tzv. jednotnou bankovní licenci, o které bude pojednáno blíže v následující kapitole.

Pokud rozdělíme právní normy vztahující se k bankovní licenci, tak do obecných právních norem ji upravující patří obchodní zákoník. Naopak mezi specifické právní normy náleží zákon o bankách a zákon o ČNB, z opatření a vyhlášek ČNB je třeba zmínit opatření vztahující se k náležitostem žádosti, opatření o kapitálové přiměřenosti, ale také opatření o pravidlech likvidity.

2.1 Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o bankách upravuje podmínky nutné ke splnění, aby mohla být udělena licence založení banky. Dále upravuje její činnost, kdy vyjmenovává jednotlivé služby, které banka může poskytovat a specifikuje organizační strukturu banky. Zmiňuje i základními principy, které musí banka dodržovat, zabývá se podmínkami případného zániku banky a v poslední řadě také vlastním odnětím bankovní licence.

Pokud se podíváme na zákon o bankách, lze ho charakterizovat jako speciální avšak základní právní normu, která upravuje podstatu bankovní licence. Je rozčleněn do dvanácti částí.

První část představuje základní ustanovení vztahující se k vymezení pojmu banka a obsahuje taxativní výčet činnosti banky.

Druhá část má zásadní význam pro mou diplomovou práci. Zabývá se samotnou bankovní licenci, upravuje nezbytný postup vedoucí k udělení licence, ale také podmínky nutné k jejímu splnění. Je zde uveden také relativně nový institut tzv. jednotná bankovní licence.

Třetí část zákona je věnována organizaci banky. Specifikovány jsou tak orgány banky, především statutární orgán a stanovy.

Ve čtvrté části se pojednává o provozních požadavcích. Pozornost je zaměřena na zásadu obezřetného podnikání, dále na povinnost informovat klienty banky, ale také na povinnost předchozího souhlasu od ČNB uvedených v §16 odst. 1 BankZ. Zákon přesně vymezuje, za jaké situace je nutný předchozí souhlas ČNB. Jde zejména o situaci, kdy valná hromada rozhodne usnesením o upuštění od výkonu činností banky, ke kterým je nutná bankovní licence.

Vedením účetnictví banky, zveřejňováním údajů účetní uzávěrky a povinnost poskytovat informace a dokumenty ČNB se zabývá pátá část.

Šestá část pojednává o bankovním dohledu a povinnosti mlčenlivosti. Dohledem a regulací se zabývá podrobněji samostatná kapitola.

Sedmá část zákona upravuje nedostatky a za ně uložené pokuty od ČNB. Nedostatky je myšleno porušení podmínek, které jsou vymezeny v udělené bankovní licenci a které je banka povinna dodržovat.

Osmá část se zaměřuje také na bankovní dohled, ale na konsolidovaném základě (konsolidace je „*sladění stavu bilancí různých podniků téhož koncernu*“) ²⁶. Tedy banka, která je ze subjektů vytvářející konsolidační celek podrobena konsolidovanému dohledu, jehož podstatou je kontrola a regulace rizik, kterým banka čelí v rámci svého působení v konsolidačním celku. Ovládající osoby stojící v čele konsolidačních celků musí „*dodržovat pravidla obezřetného podnikání ovládajících osob na konsolidovaném základě*“ ²⁷, které stanovuje ČNB. V případě provádění auditu, je nezbytné obeznámit ČNB s auditory a auditorskými společnostmi, které se na něm budou podílet. Současně je nezbytné také poskytovat ČNB informace nutné k výkonu dohledu.

Nucenou správu řeší devátá část zákona. Ta představuje řešení v momentě, kdy nedostatečná činnost banky má za následek možnost narušení bankovního systému. ²⁸ Nucenou správu zavádí ČNB na základě stanoviska Ministerstva financí. Po rozhodnutí o zavedení nucené správy pozbývají orgány banky možnost výkonu své činnosti. Ustanovený správce působí v pozici statutárního orgánu banky. Za trvání nucené správy může banka využít finanční pomoci od ČNB za účelem řešení momentálního stavu

²⁶ Beneš, V., Dvořák, P., Košťel, M., Kvaček, O., Revenda, Z., Skolková, M., Vencovský, F. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda-Libertas, 1993, str. 70

²⁷ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. Přepřacované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha a. s. - Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 197

²⁸ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. Přepřacované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha a.s. -Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 198

banky. Nucená správa se ruší v případě, že je prohlášen konkurz, po uplynutí 24 měsíců nucené správy nebo ČNB rozhodne o jejím ukončení.²⁹

Desátá část se věnuje okolnostem, za kterých může být licence odňata bance. Upravuje lhůty a povahu samotného rozhodnutí o odnětí licence.

Závěrečná část se zabývá zrušením banky s likvidací, dále osobu likvidátora a procesem, který vede k likvidaci banky.

2.1.1 Harmonizační novela zákona o bankách

Předchozí kapitola se zabývala pohledem na současné znění zákona o bankách, přesto považuji za nutné zmínit alespoň zásadní změny, dotýkající se bankovní licence, které přinesla novela zákona č. 126/2002. Byla provedena z důvodu harmonizace zákona o bankách s bankovními směrnici Evropského společenství.

První změnou je ustanovení bankovního dohledu na konsolidovaném základě (konsolidovaný dohled). Toto ustanovení bylo provedeno z důvodu harmonizace zákona s bankovní směrnici ES o dohledu nad úvěrovými institucemi na konsolidovaném základě. Banka patří v tomto případě do finanční skupiny a právě konsolidovaný dohled má přispět k její ochraně. Nástrojem ochrany je povinnost předložit konsolidované výkazy regulátorovi a zároveň dodržovat pravidla obezřetného podnikání.

Dále obsahuje novela nový institut, jednotnou bankovní licenci (viz blíže upraveno v kapitole jí věnované).

Novela zákona také zakotvila požadavek na obezřetné podnikání bank. Princip obezřetného podnikání obsahuje soubor pravidel, která mají přispět k tomu, aby banka snížila rizika vznikající při uzavírání bankovních obchodů. Tato pravidla jsou součástí opatření ČNB, která jejich dodržování kontroluje a v případě jejich nedodržení následují sankce (opatření k nápravě či uložení pokuty). Mezi rizika hrozící bance jsou např. úvěrové, tržní, likvidní či operační riziko.³⁰

²⁹ Dvořák, P. *Bankovnictví pro bankéře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha a.s. - Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 198

³⁰ Hartlová, V., Soldánová, M., Svobodová, J., Žlebková, M. *Bankovnictví pro střední školy a veřejnost*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004, s. 20

A právě důsledkem poskytování služeb bank za hranicemi jejich domovských států vznikla potřeba stanovit pravidla vztahující s k provozu a kontrole jejich činnosti. Dohled provádí vždy konkrétní členský stát, avšak je zde nutné upravit vzájemnou spolupráci mezi regulátory (ti, co vykonávají dohled). Konkrétně byla stanovena příslušnost a pravomoci regulátorů. Bylo specifikováno přeshraniční podnikání banky, kdy banka podniká v jiném členském státě. S otázkou dohledu také úzce souvisí povinnost dodržovat mlčenlivost od orgánů provádějící dohled. Možnosti prolomení této zásady zákon taxativně vymezuje. Naopak povinné zakotvení informační databáze o klientech přispěje ke sdílení informací mezi bankami o klientech navzájem.³¹

Tyto novelizační změny jsou jen novinkami, které se vztahují víceméně k bankovní licenci. Novela přináší samozřejmě i jiné změny, ty jsou však nad rámec bankovní licence.

2.2 Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

ZČNB se zabývá postavením, pravomocemi, činností ČNB, ale také organizační strukturou. Z činnosti, kterou vykonává, je třeba zaměřit pozornost na bankovní dohled a regulaci. Blíže bude pojednávat o činnosti ČNB samostatná kapitola v samém závěru práce.

2.3 Bankovní směrnice

Bankovní sektor upravují také směrnice Evropské komise. Cílem těchto směrnic je sjednocení trhů členských států, ale také snaha o harmonizaci služeb (činností), které banky svým klientům nabízejí.

Na úvod je také třeba upozornit, že ve směrnicích Evropské komise, ale i v jiných evropských právních předpisech se setkáváme spíše s pojmem úvěrové instituce, který představuje širší obecnější pojem než banka.

³¹Mataj, J. *Harmonizační novela zákona o bankách* [online]. CNB.CZ, revised 18. 04. 2002 [cit. 2011-09-07]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020418.html

2.3.1 První bankovní směrnice č. 77/780/ES

První bankovní směrnice č. 77/780/EHS vymezuje pojem úvěrové instituce a popisuje principy, za kterých je udělena licence úvěrovým institucím. Zároveň je v ní řešena otázka spolupráce orgánů vykonávající dohled v členských státech. Podle směrnice je úvěrová instituce podnik, kdy jeho obchodní činnost je založena na přijímání vkladů od klientů a poskytování úvěrů.³² Svou činnost mohou provozovat, pokud mají povolení orgánu příslušného státu, tedy směrnice obsahuje také pravidla upravující fungování vnitřního trhu Evropské unie a vstup na něj. Podmínky jsou kladeny také na zaměstnance a jejich kvalifikaci a také minimální výši základního kapitálu. Úvěrová instituce může provozovat svoji obchodní činnost prostřednictvím poboček, které podléhají principu národního zacházení. Tato zásada zaručuje fyzické a právnické osoby z jiných členských států stejné zacházení, které je přiznáno osobám členského státu, v níž je zřízena pobočka úvěrové instituce.

Souhrnně lze tedy vymezit základními tezemi, kterými se směrnice zabývá na úpravu podmínek pro provozování činnosti úvěrové instituce a jejich úvěrových služeb, následnou problematiku dohledu a regulace a nutné je také zmínit otázku provozování činnosti na území Evropské unie i mimo její území.³³

Směrnice také zakotvuje uplatňování národního zacházení v případě založení poboček v jiných členských státech EU. Avšak aby mohla pobočka působit v jiném členském státě, bylo nutné získat nové povolení k činnosti, nicméně princip zakotvuje a deklaruje pobočkám bank z jiných členských států stejné podmínky, jako mají tuzemské (domovské) banky.³⁴

Směrnice taktéž upravuje využívání zásady vzájemnosti a zásady, která říká, že úvěrové instituci (bance) nemůže být přiznáno lepší zacházení, než které je uplatňováno vůči úvěrové instituci (bance) členských států.³⁵

³² Procházka, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, a.s., 1996, s. 93

³³ Drdla, M., Rais, K. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Computer Press, 1999, s. 69

³⁴ Dvořák, P. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde Praha a.s. - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1999, s. 20

³⁵ Tomášek, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropského unie*. Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1997, s. 48,49

Nedostatek je spatřován v tom, že nijak nezlehčuje bance její expanzi, jejímž cílem je založení poboček v jiných členských státech. Pobočky mohou být zřízeny, jestliže získají nové licence (povolení) pro svou činnost. Je nutné poznamenat, že směrnice vztahuje svoji úpravu pouze na pobočky z členských států.

2.3.2 Druhá bankovní směrnice č. 89/646/ES

Druhá bankovní směrnice č. 89/646/EHS vycházela ze tří principů. Z principu volného poskytování služeb a zakládání organizačních složek bank v rámci ES (free establishment), bankovní dohled je prováděn v zemi, kde sídlí ústředí banky (home country supervision) a především z principu vzájemného uznávání bankovních licencí.³⁶

Na základě této směrnice mohou instituce s licenci udělenou v domovském státě provozovat svoji činnost i v jiném členském státu Evropské unie díky principu vzájemného uznávání licencí vydávaných členskými státy EU (týkající se výhradně bankovní činnosti). Jiné činnosti může provozovat, avšak musí se podrobit kontrole od hostitelského (přijímajícího) státu. Přínosem principu vzájemného uznávání licencí je, že banka s udělenou licenci může vstoupit na trh bez dalších omezení. Pro srovnání, naopak působí zásada národního zacházení, vyjadřuje povinnost pro banku získat bankovní licenci ve státech, kde má za cíl působit.³⁷

Princip volného poskytování služeb a zakládání organizačních složek znamená, že úvěrová instituce (banka), která zřizuje pobočku v jiném členském státě, musí toto jednání oznámit domovskému orgánu vykonávající bankovní dohled. Zároveň s tím, úvěrová instituce (banka) poskytuje informace zabývající se organizační strukturou pobočky, její obchodní činností, označením státu, kde bude umístěna a zároveň obsahuje jmenovité označení vedoucích pracovníků.

Orgán hostitelského státu musí ve dvou měsíční lhůtě stanovit podmínky, za nichž bude probíhat dohled. Pokud se po uplynutí lhůty nevyjádří, pobočka je oprávněna zahájit svoji činnost.

³⁶ Procházka, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, a.s., 1996, s. 95

³⁷ Tomášek, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropského unie*. Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1997, s. 54

Bankovní směrnice právě pod vlivem principu volného poskytování služeb upustila od výkonu bankovního dohledu vycházejícího ze zásady územní příslušnosti. Zásada územní příslušnosti lze definovat tak, že kritériem rozhodným pro uplatnění určitého právního režimu bankovního dohledu je místo, kde je zřízena pobočka, když sídlo a centrála banky se nachází v jiném členském státě.³⁸

Druhá bankovní licence se však nevztahuje na banky a pobočky nečlenských států, nadále tak podléhají právní úpravě dle první bankovní směrnice. Výjimku však představují dceřiné společnosti bank z nečlenských států (třetí země), pokud dceřiná společnost získá licenci v členském státě, poté podléhá zásadě vzájemného uznávání licencí mezi členskými státy.

Je však nutné poznamenat, že v rámci druhé bankovní směrnice nedochází stále ještě k úplnému uplatňování principu volného poskytování služeb, avšak princip vzájemného uznávání licencí a upuštění od principu územní příslušnosti, přispívají k přiblížení se k naplnění vzájemného uznávání licencí a k vzniku jednotné licence.

2.3.3 Třetí bankovní směrnice č. 95/26/ES

Třetí směrnice č. 95/26/ES představuje novelizaci předchozích dvou bankovních směrnic. Tato směrnice se zaměřuje na úpravu bankovního dohledu a uplatňování zásady obezřetného dohledu a to mimo bankovního dohledu i na kapitálový a nad pojišťovnictvím. Zakotvení této zásady je hlavním přínosem směrnice. Dle zásady mají dohledové orgány povolit činnost bance až poté, co splní stanovené podmínky. Směrnice také zakotvuje požadavek spolupráce mezi dohledovými orgány. Zásada obezřetného podnikání zakotvuje také podmínku, aby orgán vykonávající dohled vydávaly povolení k určitým činnostem nebo naopak odejímali, pokud bude zjištěno, že zneužil možnosti výběru právního řádu, na základě kterého došlo ke zřízení banky. K zneužití dochází v případě, kdy si banka záměrně nechce zvolit právní řád státu, kde vykonává svoji činnost. K tomu byl stanoven požadavek, aby místo sídla a místo výkonu činnosti bylo ve shodném členském státě.³⁹

³⁸ Tomášek, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropského unie*. Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1997, s. 56

³⁹ Tomášek, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropského unie*. Praha: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1997, s. 68

Pokud se ještě vrátím k problematice bankovního dohledu a jeho právní úpravy ve směrnici, je třeba upozornit na uplatnění domovského i hostitelského bankovního dohledu. Dohled domovského státu vychází z udělené licence, jeho pravomoci jsou uplatňovány v rámci plnění povolených činností. Naopak dohled hostitelského státu spočívá v přizpůsobení se a zároveň ve splnění vyžadovaných podmínek hostitelského státu od poboček.

Další zásadou obsaženou ve směrnici je zásada vzájemného uznání licencí, které byly vydány v členských státech EU.

2.3.4 Směrnice č. 2006/48/ES

Směrnice č. 2006/48/ES Evropského parlamentu a Rady o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu představuje nástroj k docílení vnitřního trhu z pohledu volného pohybu služeb v bankovním sektoru a svobody usazování. Směrnice upravuje možnost založenou na zásadě vzájemného uznávání a zásadě kontroly od domovského členského státu provozování činnosti institucím v jiném členském státě. Z této zásady vychází také požadavek na členské státy, aby neudělovaly povolení či v mezním případě odjímaly licence, pokud zjistí, že si úvěrová instituce záměrně vybrala právo členského státu kvůli mírnějším právním normám, přestože svoji činnost vykonává v jiném členském státě (dle čl. 10). Směrnice také zmiňuje nutnost potřeby úzké spolupráce mezi příslušnými orgány členských států. Zejména orgány hostitelských států mají mít pravomoc k ověřování činností institucí (dle čl. 22). Směrnice v rámci přístupu k činnosti institucí dodržuje také zásadu přiměřenosti, zohledňuje velikost a rozsah činnosti instituce (dle čl. 41).

2.3.5 Směrnice č. 2006/49/ES

Směrnice č. 2006/49/ES o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí si klade za cíl stanovit podmínky (požadavky) na kapitálovou přiměřenost úvěrových institucí a investičních podniků, následně se věnuje stanovení pravidel pro uskutečnění dohledu nad institucemi a podniky (dle čl. 1). Zásada kapitálové přiměřenosti vyjadřuje v podstatě „*zajištění obchodů banky jejími vlastními*

*prostředky-kapitálem.*⁴⁰ Limitována je především úvěrová angažovanost banky. Je doporučováno stanovení počátečního kapitálu podle kritéria obsahu činnosti instituce. Se zásadou kapitálové přiměřenosti souvisí také požadavek na likviditu banky, kdy je banka schopna použít takové množství prostředků, aby mohla kdykoliv uhradit své závazky. Význam směrnice spočívá v přispění k fungování vnitřního trhu a harmonizovat právní předpisy členských států s legislativou Evropské unie.

2.3.6 Vyhláška č. 233/2009 ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb.

Vyhláška č. 233/2009 o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky představuje vedle zákona o bankách stěžejní právní úpravu bankovní licence. Vyhláška stanovuje náležitosti žádosti a vyjmenovává také další přílohy, které jsou nutné, aby žadatel o licenci připojil. Mezi ně patří zejména plán obchodní činnosti, koncepce rozvoje činností banky nebo návrh řídicího a kontrolního systému banky, návrh organizačního uspořádání banky atd. Vyhláška také upravuje žádost o licenci pro pobočku zahraniční banky. Vedle bankovní licence upravuje vyhláška také žádost o povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry, organizátora regulovaného trhu, provozovatele vypořádacího systému či povolení k činnosti centrálního deponitáře.⁴¹

⁴⁰ Hartlová, V., Soldánová, M., Svobodová, J., Žlebková, M. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004, s. 20

⁴¹ Vyhláška č. 233/2009 Sb. ze dne 21. července 2009 o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky, ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb. ze dne 27. června 2011

3. Správní řízení

Samostatné rozhodnutí o udělení licence je výsledkem správního řízení. V řízení dochází k posuzování předložené žádosti o licenci spolu s dokumenty požadovanými ke kladnému posouzení žádosti. Pro úspěšné projednání žádosti ve správním řízení musí být splněny jak procesní tak hmotně právní podmínky.

V případě, že bude udělena bankovní licence příslušným orgánem, je nutné zaměřit pozornost na rozhodnutí z hlediska jeho náležitostí a vlastností. Konkrétní podobu rozhodnutí z hlediska údajů v ní obsažených, je rovněž třeba zmínit.

V rámci správního řízení je taktéž rozhodováno o odnětí licence při přetrvávání závažných nedostatků v činnosti banky či pobočky zahraniční banky, kdy nedošlo k potřebné nápravě pomocí opatření k nápravě a pokut.

ČNB vydává rozhodnutí ve správním řízení o udělení licence bance. Je tedy věcně příslušným orgánem. Toto správní řízení představuje proces, jehož účelem je vydávání správního aktu, kterým se zakládají práva a povinnosti jmenovitě určené osoby, zde banky.⁴² Správní proces, jehož výsledkem je vydání rozhodnutí v konkrétní věci, je zde popsán v obecné rovině z pohledu správního práva. Samotný licenční proces lze ovšem označit za zvláštní typ řízení a to z důvodnosti nutnosti splnění podmínek stanovených opatřením ČNB mimo obecné náležitosti vztahující se k podání, úkonu směřujícímu vůči správnímu orgánu.

Z tohoto důvodu je konkrétní proces udělování licence popsán v rámci uvádění podmínek stanovených ČNB požadovaných při podání žádosti o udělení licence. V každé z následujících podkapitol je tak zmíněna forma, obsah a náležitosti licence z pohledu správního řádu, nicméně následuje taktéž popis licence ve své konkrétní podobě. Domnívám se, že pro ucelený náhled do problematiky, je nezbytné zmínit jak obecnou povahu licence, tak i její konkrétní podobu.

Řízení se zahajuje na návrh, je tedy ovládáno zásadou dispoziční, podáním žádosti o licenci k ČNB. Žádost je úkonem podávaným vůči ČNB jako veřejnoprávního subjektu s kompetencemi správního úřadu, proto musí splňovat určité obecné náležitosti vyjádřené v § 37 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SpŘ“) ale i speciální náležitosti vztahující se k licenci banky. Ty

⁴² § 9 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

jsou uvedeny v § 4 BankZ (bližší specifikace v následné v kapitole 3.1 Podmínky k získání licence).

Z předložené žádosti musí vyplývat, kdo žádost podává (statutární orgán), v jaké věci a čeho se domáhá (respektive co navrhuje) a označen musí být veřejnoprávní subjekt, vůči kterému žádost směřuje. Pokud žádost trpí vadami, správní orgán určí lhůtu, ve které mají být nedostatky odstraněny. Při neodstranění vad je nutné řízení zastavit např. z důvodu podepsání žádosti i licenci neoprávněnou osobou (podle § 45 odst. 2 SpŘ). Jestliže nedošlo ke vzniku žádné jiné skutečnosti, vydá správní orgán rozhodnutí. To však může být i zamítavé, jestliže žadatel není zcela připraven např. nedostatky v obchodním plánu.

Rozhodnutí má formu povolení pro právnickou osobu fungovat jako banka. Je vydáváno v písemné formě a složeno ze tří částí. Těmi jsou výrok, odůvodnění a poučení.

Výroková část představuje rozhodnutí ve věci samé, která je předmětem řízení, obsahuje tedy výrok o udělení licence (podle § 68 odst. 2 SpŘ), tedy povolení k fungování jako banka.

Odůvodnění je část obsahující důvody vedoucí k rozhodnutí, dále se zde nacházejí podklady pro rozhodnutí či vyjádření žadatele resp. navrhovatele (podle § 68 odst. 3 SpŘ).

Poslední částí je poučení, avšak v tomto případě, kdy se jedná pouze o posouzení, zda bude licence udělena či pro nesplnění podmínek bude žádost zamítnuta (podle § 4 odst. 5 BankZ) nebo zastaveno při přetrvávající neúplnosti žádosti i po stanovené lhůtě k jejímu doplnění (podle § 40 odst. 4 BankZ). V poučení bude stanoveno, že lze proti tomuto rozhodnutí podat řádný opravný prostředek, kterým je rozklad. Ten je nejčastěji uplatňován v rámci správního řízení o odnětí bankovní licence. Pokud se však vrátíme zpět k otázce, jak postupovat, v případě neudělení licence, možným řešením je tedy podání rozkladu proti rozhodnutí a v případě jeho neúspěchu podání nové žádosti o licenci. Zákon nijak nelimituje předložení žádosti počtem podání či časovou prodlevou nutnou pro uplynutí mezi podáními žádostí. Lze tedy podat opětovně žádost k udělení licence.

3.1 Podmínky k získání licence

Banka k výkonu své činnosti potřebuje licenci. Banka musí splnit určité podmínky, které udělení licence vyžaduje. Tyto podmínky lze označit za licenční proces, kterým budoucí banka prochází.

Již v předcházející podkapitole bylo uvedeno, že je nezbytné splňovat v rámci správního řízení procesní i hmotněprávní podmínky.

Procesními podmínky se váží k průběhu správního řízení. Při zahájení řízení se uplatňuje zásada dispoziční, tedy řízení je zahájeno na návrh a to dnem, kdy žádost došla ČNB. Žádost předkládá k posouzení prostřednictvím zakladatelů společnosti. Tato společnost musí být již založena, nemusí však ještě vzniknout. Řízení je písemné. V případě, že by žádost a nezbytné dokumenty obsahovaly i nadále neodstraněné vady, těmi jsou zejména neúplnost žádosti či doplnění nebylo uskutečněno ve stanovené lhůtě (podle § 40 odst. 4 BankZ), tak ČNB řízení zastaví. Žadatel má v průběhu řízení až do doby vydání rozhodnutí, právo doplňovat a označovat důkazy. Dodržována je tak zásada jednotnosti. Uplatňována je i zásada součinnosti, avšak ta je prováděna ve správním řízení o odnětí udělené bankovní licenci. Sekce bankovního dohledu ČNB v rámci prováděných kontrol shromažďuje a opatřuje důkazy pro případné řízení o odnětí licence, nicméně před pristoupením k jeho zahájení, lze využít opatření k nápravě či pokuty.

Vraťme se však k řízení, v kterém je žádost posuzována a licence udělována. Zde je nutné, aby žadatel předložil úplnou žádost, dokumenty a jiné podklady k posouzení sloužící jako důkazy. O probíhajícím správním řízení je veden ve věci spis, do kterého je možné nahlížet. Především tak činí žadatel, pokud je ČNB vyzván k doplnění žádosti ve stanovené lhůtě (podle § 40 odst. 4 BankZ). Pokud je podána úplná žádost a jsou splněny zákonem stanovené podmínky, je ČNB oprávněna pristoupit k provádění a hodnocení důkazů, tedy předložených podkladů pro posouzení a vydání rozhodnutí o nich. Svou povahou se jedná o důkazy listinné, tedy svým obsahem potvrzují skutečnosti vztahující se k předmětu řízení. Při posuzování se uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů a ČNB rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného v době, ve které dochází vydání rozhodnutí.

Poté, co je provedeno náležité zjištění skutkového stavu posouzením podkladů, vydá ČNB rozhodnutí o udělení licence. Na závěr je ovšem nezbytné zmínit, že obdobný

postup ve správním řízení se uplatní, jestliže se jedná o změnu licence, tedy dochází úpravě v činnosti banky nebo o změně a zamítnutí žádosti o licenci. Od zahájení správního řízení počíná běžet zákonná lhůta pro vydání rozhodnutí a jeho doručení. Tato lhůta je 6 měsíční (podle § 40 odst. 3 BankZ). Pokud však nastane případ, kdy je nutné dodat doplnění požadované ČNB, tak dochází k prodloužení lhůty zákonem dané pro vydání a doručení rozhodnutí. Lhůta je prodloužena na 12 měsíců (podle § 40 odst. 3 BankZ).

Za hmotněprávní podmínky lze považovat ty podmínky obsažené v § 4 odst. 5 BankZ a právě ty jsou blíže rozvedeny v následujících odstavcích spolu s předpoklady k podání žádosti dle § 4 odst. 1, 3 BankZ.

Bankovní licenci uděluje ČNB, která posuzuje žádost o licenci. Náležitosti žádosti o licenci jsou upraveny v opatření ČNB. Spolu se žádostí je nutné také předložit návrh stanov. V minulosti v určitých případech ČNB před udělením licence požadovala stanovisko Ministerstva financí, novela zákona o bankách z roku 2006 tuto podmínku zrušila. Podle současné právní úpravy ČNB pouze oznamuje udělení licence. Nicméně v určitých případech zákon o bankách požaduje stanovisko orgánu vykonávající dohled členského státu EU nad bankami. ČNB žádá o stanovisko tento orgán, v případě, že žádá o licenci osoba ovládaná zahraniční bankou, která má sídlo ve členském státě nebo osobou, která má povolení k poskytování investičních služeb nebo pojišťovnou či osobou ovládanou zmíněnými osobami.⁴³

Licence je zpravidla udělována na dobu neurčitou a je vystavena na osobu žádající o licenci, nelze ji převádět. Pokud se podíváme na obsah licence, vymezuje činnosti, které je bance povolena a může ji vykonávat. Povolené činnosti jsou přesně vymezeny, případně je stanoven rozsah činnosti. V licenci lze také nalézt podmínky nutné ke splnění, které se váží k časovému období před počátkem nebo v průběhu vykonávání činnosti banky.⁴⁴

⁴³ Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 43 - 45

⁴⁴ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha a.s. - Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 41

Bankovní licence má také své specifické či výhradní postavení, právě díky ní může banka „přijímat vklady od veřejnosti a vydávat elektronické peněžní prostředky“.⁴⁵ Bez bankovní licence nelze provádět tyto činnosti. Licence tak chrání budoucí klienty a jejich peníze.

Předtím, než přistoupím k výčtu náležitostí, které musí obsahovat žádost o udělení licence a přiložené přílohy k ní, zaměřím svoji pozornost na obecné podmínky ustanovené jako nutné pro budoucí fungování banky. Tyto skutečnosti by měly být zajištěny již před podáním žádosti ČNB.

První předpoklad představuje základní kapitál, který musí pocházet z transparentních zdrojů. To platí i pro jiné finanční zdroje banky. Minimální výše základního kapitálu je stanovena na 500 000 000,- Kč, přičemž v této výši se skládá pouze z peněžitých vkladů. Dále platí povinnost splatit základní kapitál v celém rozsahu.

Další z podmínek kladených na činnost či provoz banky jako akciové společnosti je bezúhonnost jejich akcionářů, též členů představenstva a následně vedoucích pracovníků banky. Dle § 4 odst. 7 BankZ je v pravomoci ČNB žádat opis z evidence Rejstříku trestů konkrétní fyzické osoby. Jedná se především o fyzické osoby vykonávající funkci zakladatele nebo vedoucího zaměstnance banky. Výkon funkce vedoucího zaměstnance v bance nelze vykonávat v případě pravomocného odsouzení osoby za úmyslný trestný čin.

Mimo požadavku na bezúhonnost je kladen důraz na odbornou způsobilost, důvěryhodnost a zkušenost vedoucích zaměstnanců banky. Rozdělení pravomocí, funkcí a následná nesená odpovědnost je upravena ve stanovách banky. Způsobilost členů představenstva, dozorčí rady a ostatních pracovníků musí být posouzeny v závislosti na budoucí činnosti banky. Posouzení způsobilosti se požaduje i na osobách s kvalifikovanou účastí na bance, které mají postavení akcionářů.

Po tzv. skupině s úzkým propojením, jejíž součástí je osoba s kvalifikovanou účastí na bance, se požaduje taktéž její transparentnost. V rámci fungování skupiny s úzkým

⁴⁵ Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. Přepřacované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha a.s. - Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 41

propojením nevzniká překážka při provádění bankovního dohledu příslušným dohledovým orgánem a to ani ve státě, kde skupina působí.

Splnění technických a organizačních podmínek se váže na povahu činnosti či služeb nabízených bankou. Stejně tak požadován řídicí a kontrolní systém, ale i systém řízení rizik. V rámci systému kontrol je kladen důraz zejména na postupy banky, jejichž kvalita by se měla odvíjet v závislosti na řízení rizik, oceňování, ale i tvorbě rezerv a provádění vnitřního auditu. V případě problematiky tvorby rezerv, finanční rezerva banky sloužící k pokrytí ztrát musí být na dostatečné výši, aby dostala svému účelu. Jedná se o ztráty vzniklé při činnosti, zejména při navrhovaném podnikání banky nesoucí určitá rizika.

Podmínkou je také předložení obchodního plánu, který obsahuje strategie budoucí činnosti banky. Obchodní plán rovněž pojednává o cílech, kterých chtějí dosáhnout hlavní akcionáři banky. Cíle by měly být zhodnoceny z hlediska jejich vlivu na bezpečnost a solventnost banky.

Poslední obecná podmínka se vztahuje k sídlu banky nacházející se na území České republiky.⁴⁶ Ovšem na území České republiky musí být umístěna i centrála, kromě sídla.

Je třeba také upozornit na situaci, kdy je nutné, aby byla změněna obchodní firma banky, která žádá o udělení licence. Změnu vyžaduje ČNB jako orgán rozhodující ve správním řízení [podle § 40 odst. 3 písm. a), b) BankZ)]. Důvodem změny je skutečnost, že je zde nebezpečí záměny s obchodní firmou jiné banky nebo pobočky. Tomuto nebezpečí by však nemělo docházet, jelikož především rejstříkový soud provádějící zápis do obchodního rejstříku by se měl touto skutečností zabývat a měl by tedy jako první upozornit na tuto skutečnost. Jednalo by se tak o případ, kdy až ČNB v rámci posuzování žádosti zjistí existenci obchodní firmy banky, se kterou by mohlo dojít k záměně. To by mohlo mít za následek neúspěšné zažádání o licenci, jednalo by se o neodstranitelnou vadu.

⁴⁶ Polouček, S. a kol. *Bankovnictví*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 448

Dvořák, P. *Bankovnictví pro bankéře a klienty*. 3. Přepřacované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha a.s . -Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005, s. 40, 41

Nicméně je možné podat žádost o licenci prostřednictvím zakladatelů teprve založené společnosti nikoliv vzniklé. V tomto případě, by až ČNB upozornila na nebezpečí záměny.

Pokud se podíváme na podmínky, které musí splnit zahraniční banka, v případě zřízení pobočky na území České republiky. § 5 odst. 2 BankZ uvádí nutnost, aby k žádosti o licenci připojila také vyjádření orgánu bankovního dohledu ze země sídla zahraniční banky. V § 5 odst. 4 BankZ je uveden výčet těchto podmínek, které jsou v mnoha bodech totožné s podmínkami pro udělení licence tuzemské bance. Zahraniční banka musí prokázat transparentnost původu finančních zdrojů, které se zahraniční banka zavázala zajistit pobočce pro potřeby jejího provozu a činnosti podnikání. Tento požadavek vychází a slučuje se s podmínkou důvěryhodnosti zahraniční banky, která musí prokázat svoji finanční sílu k nutnosti zabezpečení a zřízení pobočky.

Po splnění finančních podmínek, následují požadavky na personální zabezpečení. Fyzické osoby stojící v čele, ve vedení pobočky musí prokazovat odbornou způsobilost, důvěryhodnost a také zkušenost na dostatečné úrovni. Třetí nepostradatelnou položkou je obchodní plán sestavený na základě předložené strategie činnosti pobočky. Již zmíněná transparentnost ovšem nyní ve vztahu ke skupině s úzkým propojením, v níž je zainteresována též zahraniční banka žádající o licenci pro zřízení pobočky. Úzké propojení v rámci skupiny ani samotné umístění fungování skupiny v určitém státě nepředstavuje překážku při bankovním dohledu.

Pobočka zahraniční banky, která má být na území České republiky, se sídlo zapsané i skutečné musí nacházet na území totožného státu.

§ 5 odst. 6 BankZ se vztahuje k právní formě zahraniční banky. Pokud by zahraniční banka měla odlišnou právní formu než formu akciové společnosti, nezakládá to důvod pro zamítnutí žádosti o licenci.

Zákon o bankách se zabývá také institutem jednotné bankovní licence, která se vztahuje na povolení zřízení banky, ale také její pobočky. Avšak tato úprava si vyžaduje pro objasnění samostatnou kapitolu.

3.2 Obsah žádosti licence a jejích příloh⁴⁷

Náležitosti žádosti bankovní licenci pro banku v České republice a pro zahraniční banku s pobočkou na území České republiky stanovuje vyhláška č. 233/2009 Sb. ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb. Dle § 4 odst. 1 BankZ se předkládá taktéž vedle samotné žádosti i návrh stanov, které musí být před podáním žádosti schválený. Žádost o licenci je předložena ČNB na tiskopise.

K žádosti musí být přiloženy navíc přílohy podávající nezbytné informace o žadateli. Tyto informace jsou vymezeny v § 4 odst. 1 vyhlášky. Banka je akciová společnost, proto je nezbytné, aby předložila originál platného úplného znění zakladatelských dokumentů [dle § 4 odst. 1 písm. a)], originál dokladu o oprávnění k podnikání (je jím výpis z evidence podnikatelů nebo jiné evidence, dle [§ 4 odst. 1 písm. b)], originál dokladů o původu počátečního kapitálu či základního kapitálu, případně dalších finančních zdrojů žadatele [dle § 4 odst. 1 písm. c)], finanční výkazy [dle § 4 odst. 1 písm. d)] představující výroční zprávy a účetní uzávěrky za poslední 3 účetní období či případně za období, kdy byla žadatelem vyvíjena podnikatelská činnost za podmínky, že bylo kratší než 3 účetní období, avšak poslední možností je předložení konsolidované výroční zprávy a účetní závěrky v délce zmíněných účetních období, pokud je žadatel inkorporován v konsolidačním celku [dle § 2 písm. b)]. Poslední informace vztahující se k žadateli představují seznam návrhů na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, o nichž ke dni podání žádosti nebylo pravomocně skončeno soudní řízení, avšak tento seznam je předkládán v případě existence návrhů [dle § 4 odst. 1 písm. e)].

Nutné je také přiložit přílohy s informacemi vztahujícími se naopak k personálnímu zabezpečení banky či pobočky. Informace o vedoucích osobách žadatele jsou předloženy na tiskopise. Vedoucí osobou je fyzická osoba řídící činnost poskytovatele finančních služeb.⁴⁸ Podstatné informace přináší předložený životopis [dle § 4 odst. 2

⁴⁷ Vyhláška č. 233/2009 Sb. ze dne 21. července 2009 o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky, ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb. ze dne 27. června 2011

⁴⁸ Úřední sdělení ČNB k posuzování vedoucích osob bank, poboček zahraničních bank ze třetí země, finančních holdingových osob a institucí elektronických peněz ze dne 21. května 2010. Věstník ČNB částka 11/2010 ze dne 26. května 2010, s. 1

písm. b)] s údaji o vzdělání, především je specifikována vzdělávací instituce, studijní program, způsob ukončení studia [dle § 2 písm. i)] a s údaji o odborné praxi zmiňující např. druh praxe, osoba či místo kde byla vykonávána, ale také pracovní zařazení [dle § 2 písm. h)]. Při posuzování se ČNB zaměřuje na důvěryhodnost a odbornou způsobilost osob. Tyto skutečnosti hodnotí na základě zaslaných podkladů, vlastních zjištění, případného pohovoru a dalších skutečností. To vše hodnotí komise ČNB, poradní orgán ředitele sekce dohledu nad finančním trhem, která má 5 členů skládajících se z jejich zaměstnanců.⁴⁹

Dále je nezbytné připojit informace o osobách s kvalifikovanou účastí na žadateli či osobách úzce s ním propojených vymezených v § 4 odst. 3. Především musí být předložen seznam osob s kvalifikovanou účastí na žadateli, ale také seznam osob, které mají kvalifikovanou účast na žadateli v případě shodného jednání s jinou [dle § 4 odst. 3 písm. a)], seznam osob, které jsou statutárním orgánem či jeho členem právnické osoby [dle § 4 odst. 3 písm. b)], každá fyzická osoba navíc připojuje v rámci příloh k žádosti také vyplněný a podepsaný tiskopis [dle § 4 odst. 3 písm. c)]. Následuje originál dokladu o bezúhonnosti vydané cizím státem [dle § 4 odst. 3 písm. d)], jímž se rozumí doklad srovnatelný s výpisem z evidence Rejstříku trestů, který nesmí být starší než 3 měsíce od vydání. Doklad vydává cizí stát, kde je fyzická osoba občanem nebo stát, kde se nepřetržitě zdržovala déle než 6 měsíců v posledních 3 letech nebo zde v posledních 3 letech má či měla sídlo právnická osoba nebo má či měla organizační složku, jestliže právní řád tohoto státu upravuje trestní odpovědnost [dle § 2 písm. c)] vyhlášky č. 192/2011).

Dále originál dokladu o oprávnění k podnikání a finanční výkazy každé z osob [dle § 4 odst. 3 písm. e), f)]. Při podávání informací k osobám úzce propojených se žadatelem [dle § 4 odst. 3 písm. g)] se zaměřuje pozornost zejména na popis struktury skupiny a způsob propojení mezi osobami a také na možnost výkonu dohledu ČNB, není možné, aby právní řád státu, kde působí skupina úzkého propojení, mu zabraňoval v jeho vykonávání [dle § 2 písm. d)]. Proto je také dodáván originál písemného stanoviska orgánu provádějící dohled nad osobou s kvalifikovanou účastí na žadateli

⁴⁹ Úřední sdělení ČNB ze dne 21. května 2010 k posuzování vedoucích osob bank, poboček zahraničních bank ze třetí země, finančních holdingových osob a institucí elektronických peněz. Věstník ČNB částka 11/2010 ze dne 26. května 2010. příloha s. 1

v zemi jeho sídla, kde se vyjadřuje k jeho záměru účastnit se majetkově na podnikání regulované právnické osoby. Týká se to pouze osoby s kvalifikovanou účastí na žadateli, které nemá sídlo na území členského státu, nad níž je dohled v zemi jejího sídla vykonáván [dle § 4 odst. 3 písm. h)]. Poslední položkou obsaženou v přílohách je smlouva, díky níž se osoba s kvalifikovanou účastí stane osobou ovládající žadatele, přikládá se jen v případě uzavření nebo pokud je návrh této smlouvy [dle § 4 odst. 3 písm. i)].

Pokud žadatel splnil podmínku předložení žádosti o licenci a příloh, nesmí opomenout přiložit také následující dokumenty, jejichž výčet se nachází v § 5 vyhlášky č. 192/2011.

Plán obchodní činnosti, kde musí být uveden skutečně zamýšlený plán na první 3 účetní období činnosti vycházející z reálných ekonomických propočtů v rozsahu údajů účetní závěrky s připojeným komentářem vztahujícím se k jednotlivým položkám plánu [podle § 2 písm. e) vyhlášky č. 192/2011]. K tomuto plánu musí být připojena koncepce rozvoje činnosti banky. Následuje návrh řídicího a kontrolního systému banky obsahující především strategii řízení rizik, strategii související s kapitálem a kapitálovou přiměřeností, strategii rozvoje informačních systémů, zásady systému vnitřní kontroly, zásady pro zamezování možného střetu zájmů, zásady pro compliance a bezpečnostní zásady vztahující se i na informační systémy. Nezbytný je také návrh organizačního uspořádání banky (vymezení odpovědnosti, pravomoci, vazby mezi orgány, zaměstnanci a výbory banky). Na uvedený návrh navazuje stručná koncepce výkonu funkce vedoucí osoby v bance. Výčet dokumentů uzavírá návrh technického zabezpečení jednotlivých činností (výpočetní a informační systém) a předpokládaný počet zaměstnanců.

V případě žádosti o licenci pro pobočku zahraniční banky je podle § 6 odst. 1 nutné podat žádost na formuláři a následně přiložit přílohy. Dokumenty obsažené v jednotlivých přílohách se ve většině bodů shodují s dokumenty nutnými předložit při žádosti i licenci pro banku se sídlem v České republice.

V § 6 odst. 2 vyhlášky č. 192/2011 je uveden výčet informací o žadateli obsažený v připojených přílohách. V následných odstavcích říká, jaké informace musí obsahovat přiložené přílohy vztahující se ke statutárnímu orgánu a jeho členům, ale i osob s kvalifikovanou účastí či vedoucích osob bank a poboček. Vyhláška se však nevztahuje

pouze na osoby, ale upravuje i organizační otázky banky. Jedná se o originál dokladu o oprávnění k podnikání žadatele a originál rozhodnutí příslušného orgánu žadatele o jeho záměru zřídit pobočku v České republice. Originál dokladu, kterým je prokázána existence a skutečné sídlo žadatele, ale také kdo může za žadatele jednat a jakým způsobem. V případě financí jsou to originály dokladů o původu finančních prostředků poskytnutých pro činnost pobočky, finanční výkazy žadatele ověřené auditorem, ale také doklady, které prokazují dodržování kapitálových požadavků žadatelem. Tyto požadavky jsou srovnatelné s požadavky, které musí splnit banka. Pro výkon bankovního dohledu je nutné doložit originál písemného stanoviska dohledového orgánu státu sídla žadatele vyjadřující se k záměru žadatele zřídit pobočku banky v ČR a prohlášení o jeho vykonávání bankovního dohledu nad pobočkou.

Posléze musí být připojeny přílohy s informacemi o osobách, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem. § 6 odst. 3 uvádí, že mezi tyto informace patří seznam členů statutárního orgánu, vyplněné a podepsané tiskopisy jednotlivých členů tvořící statutární orgán, životopis každého člena obsahující údaje o vzdělání a o vykonané odborné praxi a originál dokladu o bezúhonnosti každého člena statutárního orgánu vydaného cizím státem.

Přílohy s informacemi o osobách s kvalifikovanou účastí na žadateli a osobách úzce propojených s ním podle § 6 odst. 4 obsahují seznam osob s kvalifikovanou účastí na žadateli a k němu připojené grafické znázornění vztahů mezi osobami, výše podílů či jiné formy účasti. V případě osob úzce propojených jsou uvedeny obdobné požadavky, avšak navíc je požadováno sdělení, že právní řád státu, kde má skupina úzké propojení, nezabraňuje vykonávání dohledu ČNB [podle § 2 písm. d)].

V přílohách týkajících se vedoucí osoby pobočky se nachází podle § 6 odst. 5 vyplněný a podepsaný tiskopis od vedoucí osoby pobočky, její životopis s údaji o vzdělání a vykonané odborné praxi, originál dokladu o bezúhonnosti vydaným cizím státem a stručná koncepce výkonu jeho funkce.

§ 6 odst. 6 zmiňuje o posledních přílohách, které obsahují informace o organizačních předpokladech pobočky. Přílohy dále obsahují plán obchodní činnosti pobočky, zásady řídicího a kontrolního systému žadatele, koncepci a zásady rozvoje pobočky zabývající se její činností především ve vztahu k navrhovanému plánu pobočky a k jejím střednědobým cílům, dále návrh organizační struktury pobočky a

vymezení pravomocí pobočky při rozhodování o bankovních operacích a jejich provádění. Poslední přílohou je návrh technického zabezpečení jednotlivých činností a předpokládaný počet zaměstnanců pobočky.

V § 7 je zmíněn požadavek týkající se objemu finančních zdrojů, které má pobočka k dispozici od žadatele. Minimální výše je stanovena na 500 000 000,- Kč vzhledem k rozsahu rizikovosti podnikání pobočky.

V rámci bankovní činnosti vykonávané zahraničními bankami se lze setkat také s pojmem zastoupení zahraničních bank a zahraničních finančních institucí a jejich registrací. Jelikož má diplomová práce za cíl podat náhled do problematiky bankovní licence, zmíním tento institut pouze okrajově za účelem uvést do tohoto institutu v rámci uvedení další možnosti působení zahraniční banky či instituce na území České republiky.

V případě, že zahraniční banka a zahraniční finanční instituce vykonává bankovní činnost, je její povinností, aby přihlásila své zastoupení k registraci před tím, než tak začne působit. Samotné zastoupení nepředstavuje vyvíjení podnikatelské činnosti, tedy nevzniká povinnost pro zahraniční banku či jinou finanční instituci, aby zřídila na území České republiky pobočku.⁵⁰

ČNB se v souvislosti udělování bankovních licencí vyjadřuje také ke zrušení banky a případnému sloučení bank. Před tím než může banka postoupit k těmto zmíněným krokům, je nutné, aby měla předchozí souhlas od ČNB. Na sloučenou banku přechází jmění banky, která zanikla. Pro udělení předchozího souhlasu je třeba předložit žádost ČNB. K podané žádosti se přiloží navíc tyto dokumenty podle úředního sdělení ČNB.⁵¹

Připojen je tedy notářský zápis o rozhodnutí valné hromady o sloučení banky se zrušovanou bankou. Zrušovanou bankou je banka, která zanikne a její jmění přechází na sloučenou banku. Dalším dokumentem je projekt sloučení s připojenou zprávou znalců s jejich stanoviskem a také stanovisko auditora k účetnictví bank vydané ke dni ocenění. Důležitou položkou jsou i důvody, které přiměly banky vybrat jednu z nich. Právě ta

⁵⁰ Úřední sdělení ČNB ze dne 19. dubna 2011 o registraci zastoupení zahraničních bank a finančních institucí vykonávajících bankovní činnost. Věstník ČNB částka 4/2011 ze dne 28. dubna 2011, s. 1

⁵¹ Úřední sdělení ČNB ze dne 18. ledna 1999 k ustanovením § 16 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, v případě sloučení bank. Věstník ČNB částka 3/1999 ze dne 25. ledna 1999

představuje banku pokračující v činnosti. K důvodům musí být přiloženy i záměr sloučení s odůvodněním zejména z hlediska obezřetného podnikání sloučené banky. Sloučená banka dokládá i obchodní plán vztahující se na období nejbližší 3 roky současně s předpokládaným poměrem kapitálu k rizikově váženým aktivům. K posouzení organizačního schématu procesu sloučení je třeba dodat časový harmonogram sloučení a plánovaný den zápisu do obchodního rejstříku. Je nutné přiložit též řešení personálních otázek, organizační schéma fungování banky a ucelený přehled o dosavadních podniknutých krocích dle obchodního zákoníku. Z hlediska zabezpečení financí se předkládá předpokládané vyčíslení nákladů procesu sloučení. Jestliže však podle ustanovení zvláštního předpisu je stanovena povinnost předložit povolení od Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, pak i to je nezbytné dodat. Žádost může podat i jiná osoba, pokud předloží plnou moc s úředně ověřeným podpisem zmocnitele.

V případě zrušení banky ČNB požaduje předložení žádosti [podle § 16 odst. 1 písm. b) BankZ] o udělení předchozího souhlasu k rozhodnutí valné hromady o zrušení banky. K samotné žádosti musí být ještě připojeny již zmíněné položky jako projekt sloučení, zpráva znalců, stanovisko auditora k účetnictví bank a důvody vedoucí k vybrání banky pro pokračování v činnosti. Navíc je nutné doložit návrh rozhodnutí valné hromady zrušované banky o jejím zrušení a v případě, že žádost podává odlišná osoba od žadatele, tak plná moc s úředně ověřeným podpisem zmocnitele k zastupování žadatele. Po formální stránce žádosti se požaduje její předložení v českém jazyce a to ve dvojím provedení.

ČNB zpravidla slučuje správní řízení ve věci udělení předchozího souhlasu ke zrušení banky a sloučení banky se zrušovanou bankou.

3.3 Obecné náležitosti správního aktu

ČNB je veřejnoprávním subjektem, kterému jsou svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem o bankách (podle § 1 odst. 2,3). Po stránce obsahové je správní akt výrazem projevu vůle vydávajícího subjektu. Jádrem je tvořeno rozhodnutím o povolovaném předmětu.

Mohou však být též uloženy tzv. vedlejší ustanovení, těmi jsou v případě licence příkazy (nebo lze použít též výraz podmínky), časové doložky se nevyužívají, jelikož se

licence uděluje na dobu neurčitou. Ovšem vydávající subjekt může využít právní institut výhrady jako vedlejšího ustanovení. Tedy v případě, je oprávněn rozhodnout o odnětí licenci či změny při nedodržení podmínek stanovených v licenci. Domnívám se, že takto využívaná vedlejší ustanovení jsou pro fungování banky efektivnější. Banka není nijak časově limitována, může se zaměřovat ve své činnosti na dlouhodobé cíle a na základě toho volit vhodné strategie ke splnění obchodního plánu. Zároveň dávají větší možnost ČNB zasáhnout do právních poměrů vzniklých na základě aktu.⁵²

Licence není limitována co do délky trvání oprávnění. Ovšem pod právní institut časové doložky lze zahrnout požadavek na dobu zahájení činnosti banky. K němu musí dojít nejpozději do 12 měsíců od udělení licence [podle § 34 odst. 2 písm. a) BankZ]. Za mimořádné situace žádající uplatnění výhrady, může ČNB přistoupit při přetrvávání závažných nedostatků v činnosti banky k jeho využití. Přistupuje se tedy k řešení situace za pomoci opatření k nápravě a pokut. Tedy je připuštěno omezit, změnit či odejmout povolení k činnosti [podle § 26 odst. 1 písm. a), ust.1.,b) BankZ]. Nicméně z pohledu obecné roviny správního práva se jedná o právní instituty výhrady nového rozhodnutí při změně vnějších okolností, odnětí přiznaného oprávnění nebo upřesnění obsahu správního aktu tzv. iterace např. přísnější pravidla likvidity.

Je tedy zcela zřejmé, že obsah licence vyžaduje určitost. Nutné je specifikovat vydávající subjekt, tak adresáta, vůči kterému směřuje. Dále § 6 BankZ stanovuje nemožnost převoditelnosti licence na jinou osobu, správní akt se tak váže ke jmenovitě určené osobě. Licence je tedy správním aktem udělovaným ad personam. Samotná konkrétní činnost je již blíže určena v předkládané žádosti s předpokládaným obchodním plánem, nicméně v licenci (povolení) musí být taktéž uvedena.

Tím, že licence představuje akt správní, je nezbytné dodržovat rovněž zásady správního práva např. zásada zákazu zneužití pravomoci platící pro rozhodovací subjekt (podle § 82 odst. 2 SpŘ). Licence (povolení) jako správní akt obsahuje také mimo výroku odůvodnění a následné poučení. V odůvodnění se subjekt vypořádává s důvody respektive důkazy vedoucích k udělení licence či nikoliv. V navazujícím poučení je stanovena možnost následného jednání. Uvedené části struktury rozhodnutí správního aktu – výrok, odůvodnění a poučení spolu s požadavkem na písemnost rozhodnutí řadíme mezi vnější formu aktu.

⁵² Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 220

Bankovní licence je jednostranným správním úkonem, tedy rozhodnutím vydávající ČNB za účelem rozhodnout v konkrétní věci a jmenovitě určené osoby. Rozhodnutí je svou povahou autoritativním výrokem s bezprostřední právní závazností.⁵³

Pokud se zaměříme na strukturu bankovní licence jako správního aktu, je nutné nejdříve vymezit licenci jako správní akt materiální, vyjadřující hmotněprávní postavení adresáta.

Z pohledu právních účinků, které správní akt přináší, je licence aktem konstitutivním. V případě udělení, změně či odnětí licence dochází ke vzniku, změně nebo zániku právního vztahu. K tomuto aktu se tedy váží účinky *ex nunc a pro futuro*.⁵⁴

§ 6 BankZ říká, že licence je udělována na dobu neurčitou, lze tedy konstatovat, že se jedná o konstitutivní akt ovšem co do účinků neomezený.⁵⁵

Tím, že ČNB vydává licenci (povolení) působit jako banka, představuje její rozhodnutí přínos pro adresáta, působí tak k jeho dobru. Současně s tím, dochází ke změně pozice adresáta a to pozitivní.⁵⁶

3.4 Licence (povolení)

Licenci (povolení) lze charakterizovat také jako dovolení od veřejnoprávního subjektu s kompetencí správního úřadu k činnosti obecně dovolené. Povolení vychází ze zásady říkající, že dovoleno je vše, co není zákonem zakázáno. Také Listina základních práv a svobod říká v článku 2 odst. 3, že „*každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“⁵⁷ Povolení je tak výrazem upravené již zmíněné zásady. Práva a svobody náleží žadateli (adresátovi) ovšem ČNB povolující činnost může svůj souhlas vázat na splnění určitých pro činnost vyžadujících podmínek. Ty jsou kladeny v podobě náležitostí v předkládané žádosti a dále je nutné splnit podmínky vztahující se k technickému, organizačnímu a finančnímu zabezpečení

⁵³ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 206

⁵⁴ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 207

⁵⁵ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 210

⁵⁶ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 211, 212

⁵⁷ Čl. 2 odst. 3 usnesení o vyhlášení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

fungování banky. Povolení je správním aktem přinášející právní nárok žadateli (adresátovi), jestliže jsou splněny tyto zmíněné specifické podmínky upravené v § 4 odst. 1, 5 BankZ. Jedná se tedy podmínky stanovené zvláštním zákonem (lex specialis).

Povolení ovšem slouží k vymezení podmínek upravujících činnost oprávněnou vykonávat. Tedy banka má v uděleném povolení (licenci) taxativně vymezené oprávnění k činnostem, které může vykonávat. Banka jako právnická osoba založená ve formě akciové společnosti může přijímat vklady od veřejnosti, poskytovat úvěry. Jestliže v žádosti o licenci se domáhá oprávnění vykonávat i např. platební styk a zúčtování či finanční leasing musí být zmíněné činnosti povoleny v licenci. Výčet činností upravuje § 1 odst. 3 BankZ kromě přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů [dle § 1 odst. 1 písm. a), b) BankZ].

Splní-li banka požadované podmínky a předloží žádost nelze nevydat povolení k činnosti. Pokud se zaměříme na rozsah činnosti banky, je nutné zaměřit se na meze nebo také limity v činnosti banky. Ty mohou vycházet již z podnětu samotného žadatele (adresáta licence) či povolujícího subjektu prostřednictvím opatření k nápravě. Žadatel předkládá v žádosti o licenci obchodní plán vzniklý na základě předpokládané činnosti banky. V tomto případě si sám zvolí meze či limity. Na druhé straně lze konstatovat, že disponuje volností ve smyslu stanovení v budoucnosti vykonávaných činností bankou, avšak musí současně předložit jejich plán.

Poté, co je udělena bankovní licence, má za povinnost ČNB oznámit tuto skutečnost Evropské komisi, ta provede zápis banky do Úředního věstníku Evropských společenství. A následně může dojít k zápisu předmětu podnikání do obchodního rejstříku.

Udělená právní licence ovšem může zaniknout dvojím způsobem a to na základě zákona nebo z rozhodnutí ve správním řízení.

Druhá možnost představuje rozhodnutí ČNB o odnětí licence bance podle [§ 7a odst. 1 písm. a) BankZ].

Tato kapitola se zaměřuje na první variantu, kterou je zánik licence ze zákona. Právní skutečnosti vyvolávají zánik licence dnem „*ke kterému se banka zrušuje, pokud se zrušuje s likvidací. Dále dnem, od kterého podle rozhodnutí valné hromady*

*dosavadní banka nadále nebude vykonávat činnost, ke které je třeba licence. Rovněž i dnem výmazu banky z obchodního rejstříku, pokud zaniká bez likvidace.*⁵⁸

§ 7a odst. 1 písm. c) BankZ říká, že k zániku bankovní licence dochází, jestliže předmět činnosti banky není v souladu s udělenou licencí. Rovněž lze pod toto ustanovení podřadit změnu předmětu činnosti, ke které dochází při omezení rozsahu bankovní činnosti, neměla by však vést k zániku licence. K provedení změny předmětu činnosti je nutný souhlas ČNB před rozhodnutím valné hromady o změně (podle § 16 odst. 1 BankZ).

V případě zahraniční banky, zákon o bankách uvádí další dvě skutečnosti vedoucí k zániku licence. Pokud zahraniční banka získá licenci pro svou pobočku, může licence zaniknout také i dnem, kdy je ukončena činnost pobočky v České republice zahraniční bankou. Pokud by došlo pouze k přerušení činnosti pobočky banky, neměl by nastat důsledek v podobě zániku licence, avšak za podmínky, že doba přerušení a tedy nevykonávání hlavních bankovních činností nepřesahuje dobu 6 měsíců. Ovšem licence zanikne, taktéž v případě, že zahraniční bance zanikne povolení k vykonávání bankovní činnosti udělené domovským státem (podle § 7a odst. 2 BankZ). Zahraniční banka musí pro výkon své činnosti disponovat licencí udělenou domovským orgánem i tuzemským (ČNB).⁵⁹

3.4.1 Exkurz- bankovní licence Banky mezinárodní spolupráce, a.s., Praha⁶⁰

Shora uvedený popis licence je pouze obecným vyjádřením podoby licence, proto následuje exkurz do konkrétně udělené bankovní licence. Jako příklad uvádím rozhodnutí ČNB o udělení licence Bance mezinárodní spolupráce, a.s., Praha, které

⁵⁸ § 7a odst. 1 písm. b, c, d zákona č. 21/1992, o bankách, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 103, 104

⁶⁰ *Rozhodnutí ČNB o udělení bankovní licence BMS nabylo právní moci 6. 5. 2008* [online]. CNB.CZ, revised 06. 05. 2008 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z:

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2008/080506_bms_licence.html>

ČNB zamítla žádost První česko ruské banky o udělení bankovní licence [online]. CNB.CZ, revised 28. 06. 2006 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z:

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2006/060628_pcrb.html>

nabylo právní moci dne 6. 5. 2008. Žádost o licenci byla předložena třikrát. Nicméně až třetí žádost splňovala zákonem stanovené podmínky uvedené v § 4 odst. 5 BankZ, ale také obsahovala potřebné podklady dle vyhlášky č. 90/2006 Sb. Stanovující náležitosti žádosti, označení a minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční bankou.

Banka mezinárodní spolupráce, a.s., Praha získala oprávnění k přijímání vkladů od veřejnosti a poskytovat úvěry (podle § 1 odst. 1 BankZ), ale také činnosti ustanovené v § 1 odst. 3 písm. a), b), c), d), e), f), g), k), l), m) o BankZ, kterými jsou:

investování do cenných papírů na vlastní účet, finanční leasing, platební styk a zúčtování, vydávání a správa platebních prostředků (např. platebních karet, cestovních šeků), poskytování záruk, otevírání akreditivů, obstarávání inkasa, směnárenská činnost (nákup devizových prostředků), poskytnutí bankovních informací, obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem a činnosti, které přímo souvisejí s činnostmi uvedenými v bankovní licenci.

Jediným vlastníkem a tedy 100% akcií vlastní První česko-ruská banka, společnost s ručeným omezením, Moskva, Ruská federace. Ta byla zakladatelem a žadatelem o licenci. Základní kapitál byl složen ve výši 600 000 000,- Kč.

Další informace, které jsou obsaženy v rozhodnutí o udělení licence, nejsou zveřejněny. Na tyto informace se vztahuje povinnost mlčenlivosti dle zákona č. 6/1993 o ČNB a zároveň činí předmět obchodního a bankovního tajemství. Pokud se jedná o rozhodnutí, kterým byla zamítnuta žádost o licenci, znění odůvodnění rozhodnutí není uveřejněno, uveřejněno je pouze vyjádření o zamítnutí žádosti o licenci.

3.5 Opatření k nápravě a pokuty při porušení podmínek v licenci

Opatření k nápravě a pokuty jsou úkony, které mají směřovat k nápravě vzniklých nedostatků v činnosti banky. ČNB, tedy její odbor sankčních řízení, může zvolit mezi několika způsoby postupu nápravy stanovených v § 26 odst. 1 BankZ.

Prvním z nich možnost ČNB požadovat na bance či pobočce zahraniční banky, aby v určené lhůtě zjednala nápravu či svůj nedostatek v činnosti odstranila [podle § 26 odst. 1 písm. a) BankZ]. Je však nutné poznamenat, že stanovení lhůty vychází z konkrétního nedostatku v činnosti a z posouzení ČNB, v jakém období je reálné úspěšné odstranění nedostatků. Dále tento paragraf taxativně vyjmenovává možné

způsoby zjednáání nápravy dle povahy nedostatku. Nedostatek činnosti může tak být odstraněn např. po omezení určité povolené činnosti, po výměně osob ve vedení a dozorčí radě nebo také lze pozastavit akcionáři jeho akcionářská práva, pokud pomocí nich získal či zvýšil svou kvalifikační účastna bance, aniž by získal souhlas od ČNB.

Druhou možností představuje opatření, kterým je změna licence a to na základě vyloučení nebo omezení činnosti uvedené v licenci (podle § 26 odst. 1 BankZ).

ČNB může požadovat po bance či pobočce zahraniční banky i jiná opatření k nápravě. Těmi jsou nařízení mimořádného auditu na náklady banky, zavedení nucené správy, uložení pokuty do výše 50 000 000,- Kč, snížení základního kapitálu banky za účelem úhrady ztráty, zakázání nebo omezení provádění operací s osobami, které jsou spjaty úzkým propojením s bankou, požadavek na zvýšení kapitálu nad úroveň podle § 12a, požadavek na zvýšení likvidních prostředků banky nebo pobočky zahraniční banky alespoň na výši stanovenou ČNB.

Zmíněná možnost uložení pokuty vychází z unifikovaného sazebníku, kde na základě odstupňování míry nedostatků je stanovena konkrétní výše pokuty. Zejména se uplatňuje tento postup např. v případě výkonu dohledu na místě prováděným pobočkami ČNB nad pobočkami bank. Nelze, aby bylo v tomto případě aplikováno správné uvážení a to z důvodu zamezení subjektivního hodnocení situace. Pro možnost aplikace opatření k nápravě a ukládání pokut je nutné postupovat transparentně a na základě objektivního posouzení. Předcházeno je tak situaci, kdy za stejně závažný nedostatek v činnosti by byla uložena různá výše pokuty a pro dohlížené subjekty by to znamenalo ztrátu právní jistoty.

Nicméně zejména přímo se dotýká bankovní licence ustanovení § 26 odst. 1 písm. b) BankZ, kde je odstranění nedostatku v činnosti banky odstraněno změnou licence vyloučením nebo omezením některých činností v ní uvedených. Omezeny však nemohou být hlavní bankovní činnosti, banka by pak ztratila účel svého vzniku a nemohla by působit jako banka. Rovněž je však třeba upozornit na důsledek přetrvávajících nedostatků v činnosti banky, kterým je rozhodnutí ČNB o odnětí licence.

Pokud ČNB zjistí nedostatek v činnosti, uplatňuje nejdříve požadavek zjednáání nápravy ve stanovené lhůtě, až poté co uplyne lhůta a nedostatky přetrvávají, uplatní se zmíněný postup vymezený v § 26 odst. 1 písm. b) až f) BankZ, jmenovitý výčet

opatření je zmíněn v předcházejícím odstavci. V případě naléhavosti nedostatku není nutné nejprve vznést požadavek k nápravě (dle § 26 odst. 2 BankZ), lze již přímo přistoupit ke konkrétním opatřením k nápravě.

Při stanovení postupu náprav nedostatků je zákonem stanoveno omezení týkající se pobočky zahraniční banky. Vůči ní nemůže být proveden postup dle § 26 odst. 1 písm. d), f) až h) BankZ. Jedná se totiž o opatření týkající se základního kapitálu banky, provádění operací s osobami s úzkým propojením s bankou či zvyšování likvidních prostředků banky.

V řízení o nápravě nedostatků v činnosti banky je účastníkem jen dotčená banka (podle § 26 odst. 4 BankZ).

Dle § 46 SpŘ je zahajováno řízení z moci úřední oznámením zahájení účastníkovi a tedy jeho doručením. Nicméně podle § 26 odst. 5 BankZ lze zahájit řízení také doručením rozhodnutí ve věci, pokud rozhodnutí takto postupovat má své odůvodnění. Zejména se tak postupuje v případě nucené správy. Tento postup se u většiny opatření neuplatňuje. Banka jako účastník řízení má možnost podat své vyjádření k rozhodnutí v podaném rozkladu proti rozhodnutí.

Doručování je dle zákona o bankách upraveno tak, že rozhodnutí ve věci je doručováno buď členovi představenstva nebo členovi dozorčí rady banky, ale i osobě, která má pověření k řízení banky. V případě, že osoba odmítá přijmout písemnost, je pokládána za doručenu v okamžiku, kdy nebyla osobou přijata. Rovněž nastávají i právní účinky písemnosti podle § 26 odst. 6 BankZ. Dalším důsledkem je, že si banka svým jednáním odjímá možnost plného využití lhůty k zaujmutí stanoviska, jak dále ve věci postupovat. V kratší době mohou podat případný rozklad.

Lhůta k plnění rozhodnutí, které je již doručeno, stanovuje dle § 26 odst. 8 BankZ alespoň na 24 hodin. Lhůta 24 hodin se uplatňuje například u opatření k nápravě, kterým se zakazuje přijímat vklady od veřejnosti. Avšak nutné je poznamenat, že tato lhůta musí odpovídat charakteru opatření k nápravě, nelze tedy považovat lhůtu za striktní.

3.6 Odnětí licence

Jak již bylo uvedeno udělení licence (povolení) je vázáno na splnění podmínek, které jsou zákonem vyžadovány pro činnost banky. Odnětí licence nastane v následujících šesti modelových situacích, které upravuje § 34 odst. 1,2, 3 BankZ.

Jestliže existence přetrvávajících nedostatků brání ve fungování banky či pobočky zahraniční banky a opatření k nápravě nesplnili svůj účel nápravy nedostatků, přistoupí se ke správnímu řízení o odnětí bankovní licence. Stejný postup se uplatní, pokud dojde k úpadku banky. Podle § 6 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákona č. 217/2009 Sb., nemůže být podán insolvenční návrh pro úpadek banky, jestliže nedošlo k odejmutí licence. To je tedy první případ, kdy dochází k odnětí licence.

Druhý případ popisuje situaci, kdy banka či pobočka zahraniční banky je povinna zahájit činnost do 12 měsíců ode dne udělení licence, pokud tak neučiní je ČNB povinna odejmout oprávnění.

Další případ taktéž ukládá časový limit či mez pro výkon činnosti. Banka má jako svůj hlavní účel činnosti přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Není-li však schopna tyto účely naplňovat po dobu 6 měsíců, je nucena ČNB opět přistoupit k odnětí licence [podle § 34 odst. 2 písm. a) BankZ].

Při udělování licence se posuzuje žádost společně s návrhem stanov. Tyto dokumenty obsahují údaje rozhodné kladné rozhodnutí ČNB. Pokud by došlo k udělení licence na základě dokumentů s nepravdivými údaji, zakládala by tato skutečnost možnost odebrání licence [podle § 34 odst. 2 písm. b) BankZ]. ČNB by tak posuzovala závažnost nepravdivých údajů. Zákon v tomto případě neukládá přímo povinnost odejmout licence, pouze uvádí situaci, za které může být odňata.

Poslední případ se vztahuje k výši kapitálu banky. Je kladen požadavek na minimální výši základního kapitálu (500 000 000,- Kč), avšak dalším požadavkem je také nutnost, aby „*kapitál banky na individuálním základě byl minimálně v takové výši, který by odpovídal součtu jednotlivých kapitálových požadavků ke krytí rizik (kapitálová přiměřenost)*“.⁶¹ Pokud kapitál na individuálním základě nedosahuje 1/3 součtu jednotlivých kapitálových požadavků, přichází tak povinnost k odnětí licence (podle § 34 odst. 3 BankZ). Specifikem uvedeného příkladu je nutnost odejmutí nikoliv pouhá

⁶¹ § 12a odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

možnost. Banka či pobočka zahraniční banky tak nedokáže zajistit splnění provozních požadavků na její činnost.

Nicméně ČNB se snaží v rámci možností o uplatňování nejdříve jiných variant řešení nedostatků v činnosti a až posléze přistoupit k odejmutí licence. To je také zdůvodnění nízkého počtu dosud odejmutých licencí.

3.6.1 Správní řízení o odnětí licence

V případě, že jsou naplněny zákonné důvody pro zahájení správního řízení o odnětí bankovní licence, pak ČNB respektive její sekce bankovního dohledu vydá oznámení o zahájení správního řízení o odnětí bankovní licence. Doručením oznámení dochází k zahájení řízení z moci úřední, o němž ČNB uvědomí banku hrozící odnětí licence. V průběhu řízení má možnost banka se seznámit s obsahem správního spisu, tedy se všemi podklady pro vydání rozhodnutí, zejména s důkazy, ze kterých ČNB vycházela při zahájení řízení. Avšak sama banka může uvést a dodat podklady po zahájení řízení. Pokud v průběhu řízení banka předloží návrh, který by představoval řešení závazného nedostatku v činnosti banky. Je zde reálná možnost, že konečné rozhodnutí ČNB nedospěje k odnětí licence.⁶²

Ve správním řízení o odnětí licence, je nutné spolupracovat s Ministerstvem financí a orgánem provádějící dozor ve členském státě, ve kterém má banka svoji pobočku. Spolupráce probíhá na úrovni konzultací.

Rozhodnutí v první instanci nabývá právní moci, vzdáním se práva banky podat řádný opravný prostředek rozklad nebo nastanou tyto účinky marným uplynutím 15 denní lhůty ode dne doručení písemného vyhotovení rozhodnutí.

Banka může podat proti rozhodnutí ČNB rozklad jako řádný opravný prostředek. Rozklad musí být podán ve lhůtě 15 dní ode dne doručení rozhodnutí osobami, které mají oprávnění jednat jménem banky. Podaný rozklad má odkladný účinek, nenastává tedy právní moc rozhodnutí. Rozklad se podává u orgánu, který vydal rozhodnutí, proti kterému je namířen, tedy ČNB (podle § 86 odst. 1 SpŘ). V případě rozkladu se neuplatňuje devolutivní účinek, to znamená, že k vydání rozhodnutí je příslušný orgán

⁶²Informace ČNB o odnětí bankovní licence Union Bance, a.s., a dalším postupu po odnětí bankovní licence [online]. CNB.CZ, revised 05. 05. 2003 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/377.html>

vydávající již napadené rozhodnutí. Po podání rozkladu dochází k přezkoumání z hlediska zákonnosti, ale také současně podléhá přezkoumání také řízení, tedy postup orgánu, jehož výsledkem bylo vydání rozhodnutí (podle § 89 odst. 2 SpŘ). Rozklad jako řádný opravný prostředek má suspenzivní účinek. Rozhodnutí tak po jeho podání nenabývá právní moci a není vykonatelný. Tyto účinky jsou odloženy do doby rozhodnutí o řádném opravném prostředku. Jak již bylo řečeno, při rozkladu není uplatněn devolutivní účinek. K rozhodnutí je příslušná bankovní rada ČNB dle § 5 odst. 2 písm. h) ZČNB.

Rozhodnutí je přezkoumáváno bankovní radou ČNB v celém rozsahu. Ta rozhoduje na základě doporučení rozkladové komise jako nezávislého orgánu. Podklady pro rozkladovou komisi vypracovává sekce licenčních a sankčních řízení odboru dohledu nad finančním trhem. Zpravidla členy rozkladové komise nejsou zaměstnanci ČNB, nemohou se taktéž ani účastnit projednávání a závěrečného hlasování o věci. Napadení odůvodnění rozhodnutí je nepřípustné.

V řízení o rozkladu je možné buď rozklad zamítnout či rozhodnutí zrušit nebo změnit. Ke změně či zrušení rozhodnutí dochází, i pokud není plně vyhověno podanému rozkladu. V tomto případě dochází k odchýlení od ustanovení správního řádu (podle § 152 odst. 4), tento právní předpis se tak nepoužije. Pokud by došlo k zamítnutí rozkladu, je zde možnost podat žalobu v rámci správního soudnictví.

Jestliže by došlo ke vzdání se práva k podání rozkladu od žadatele nebo by marně uplynula lhůta k podání rozkladu, nabývá rozhodnutí ČNB na právní moci. Pokud je však podán a bankovní rada potvrdí své rozhodnutí v první instanci, které je následně doručeno, dochází taktéž k nabytí právní moci.⁶³

Tímto okamžikem banka jako právnická osoba ve formě akciové společnosti nesmí vykonávat účel své podnikatelské činnosti, tedy přijímat vklady, poskytovat úvěry a jiné činnosti vymezené v odňaté licenci. Pouze může činit úkony vedoucí k vypořádání pohledávek a závazků (podle § 35 odst. 2 BankZ).

Vydání rozhodnutí o odnětí licence se zveřejňuje v Obchodním věstníku. Rovněž je nutné, aby ČNB sdělila rozhodnutí o odnětí licence Evropské komisi, která provede vyškrtnutí banky z Úředního věstníku Evropských společností [podle § 38d odst. 1

⁶³*Prvoinstanční rozhodnutí ČNB ve správním řízení* [online]. CNB.CZ, revised 18. 03. 2003 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/343.html>

písm. b) BankZ]. Rozhodnutí týkající se pobočky zahraniční banky je nutné oznámit skutečnost o odnětí, mimo uveřejnění ve věstníku, také orgánu provádějícímu bankovní dohled v příslušném státu (podle § 35 odst. 1 BankZ) a osobě, která je pověřena řízením pobočky (podle § 35 odst. 4 BankZ).

Důsledkem odnětí licence je zrušení banky s likvidací. Oprávnění podat návrh na zrušení akciové společnosti náleží ČNB. Soud posoudí a následně vydá rozhodnutí a to ve lhůtě 24 hodin od podání návrhu (podle § 36 odst. 1 BankZ). Po odnětí licence se právnická osoba již nepovažuje za banku, může pouze provádět činnost vedoucí k vypořádání svých pohledávek a dluhů.

3.6.2 Exkurz- odnětí licence Union Banky, a.s.

Příkladem, kdy bylo uskutečněno správní řízení o odnětí licence, je Union Banka, a.s. Na tomto případě mohu upozornit na jednu z možných skutečností, které jsou posuzovány jako závažné přetrvávající nedostatky ve smyslu § 26 odst. 3 BankZ.

V případě Union Banky, a.s. se jednalo o nedostatek dle § 26 odst. 3 písm. b) BankZ, který říká, že „*nedostatkem se rozumí porušení nebo obcházení tohoto zákona, zvláštních zákonů, právních předpisů a opatření vydaných ČNB.*“ Konkrétním nedostatkem bylo porušením zákona o bankách a to § 14 tím, „*že banka neudrží trvale svou platební schopnost v české měně i v cizích měnách na individuálním základě.*“⁶⁴ Z tohoto důvodu došlo k rozhodnutí o odnětí licence.

Před tím, než ČNB dospěla k rozhodnutí odejmout bankovní licenci, přistoupila se zahájením správního řízení o odnětí licence k použití předběžného opatření ukládající získávat jen likvidní aktiva. Důvodem zvoleného opatření bylo zabránění zhoršení likvidní situace.⁶⁵

⁶⁴ *Informace o odnětí bankovní licence Union Bance, a. s., a dalším postupu po odnětí bankovní licence* [online]. CNB.CZ, revised 05. 05. 2003 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/377.html

⁶⁵ *Správní řízení o odnětí bankovní licence Union bance, a. s.* [online]. CNB.CZ, revised 21. 02. 2003 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/337.html

4. Bankovní licence v rámci Evropské unie

Následující kapitola představuje stěžejní část diplomové práce, především tím, že pojednává o současném pojetí bankovní licence. Přináší náhled na problematiku z hlediska práva Evropské unie, ale zároveň neopomíná zdůraznit existenci právních předpisů členských států EU v pozici hostitelských států, které musí taktéž při vykonávání své činnosti primárně dodržovat. Stěžejním bodem je tedy Evropská unie a její právní úprava bankovní licence vyjádřená ve směrnících řadících se mezi sekundární právo.

Jednotnou bankovní licenci či evropský pas mohou využívat všechny členské státy EU a také státy Evropského hospodářského prostoru. Její princip je vybudován na svobodě poskytování služeb a usazování. V současné době tak v problematice licencování má stěžejní postavení. Pro právní úpravu licence v České republice, byl rovněž zásadní vstup 1. 5. 2004 do Evropské unie.

Jednotnou bankovní licenci lze definovat jako licenci udělenou bance domovským státem, kterou uznává i hostitelský stát, kde banka vykonává svoji činnost prostřednictvím pobočky. Na území hostitelského státu tedy vykonává svoji činnost bez licence, pokud jí byla udělena licence domovským státem.

Díky principu jednotné bankovní licence nemusí banka žádat o licenci hostitelský stát, licence je udělována v rámci jediného správního řízení. Orgán dohledu domovského státu vykonává dohled nad činností banky, který orgán dohledu hostitelského státu uznává, nicméně i on má oprávnění podílet se na dohledu, ovšem jen v oblastech spadajících do jeho působnosti. Avšak na území členského státu (hostitelský stát) v rámci jednotné bankovní licence může vykonávat činnosti uvedené v licenci (podle § 5c odst. 1 BankZ). Zákon také připouští, aby banka vykonávala bankovní činnosti nejen prostřednictvím své pobočky na území hostitelského státu, ale i bez ní. Požadavkem však je, aby provozování činnosti nemělo trvalý charakter (podle § 5c odst. 2 BankZ).

Výhod jednotné bankovní licence mohou využít také finanční či úvěrové instituce, aby mohli poskytovat mimo jiných i bankovní služby. Ovšem povinností těchto institucí pro její využívání je splnění dalších podmínek stanovených v § 5e BankZ. Nicméně pro vysvětlení fungování jednotné bankovní licence v rámci EU se v jejím vysvětlení omezím pouze na jednotnou licenci bank.

Díky existenci jednotné bankovní licence může i nadále docházet k nárůstu bank, které provozují bankovní činnosti na území různých členských států. Tento princip licenci umožňuje expanzi v bankovníctví, zejména usnadněním vstupu na trh bankovních služeb. Sama ČNB zaznamenala po dokončení procesu harmonizace a konečném zakotvení jednotné bankovní licence, oživení bankovního trhu a využívání zejména možnosti přeshraničního působení a poskytování bankovních služeb na území ČR. Nicméně je třeba poznamenat, že z obecného hlediska se nemusí jednat o expanzi ve smyslu nárůstu počtu poboček, protože jak již bylo zmíněno, je možné provozovat bankovní činnosti i bez zřízení pobočky na území hostitelských států.

Dalším významem licence je zvýšení konkurence mezi bankami či finančními a úvěrovými institucemi využívající principu jednotné bankovní licence, což je pozitivním krokem, který ovlivní a ocení zejména klienti. Takovou finanční institucí je instituce, v níž banka ovládá 90% hlasovacích práv a i základního kapitálu [dle § 5e odst. 1 písm. a) BankZ]. Dalším požadavkem je shodný právní řád, kterému podléhá jak finanční instituce i banka a provoz činnosti jak na území domovského i hostitelského [podle § 5e odst. 1 písm. a), b) BankZ].

Bylo již nastíněno jaký význam má licence. Ve vztahu jednotná bankovní licence a Česká republika po jejím vstupu do EU, může docházet na trhu bankovních služeb zejména vzniku poboček bank, kdy Česká republika bude v postavení hostitelského státu. Naopak i bankám s licenci udělenou ČNB jako orgánu dohledu domovského státu tak bude usnadněn přístup na trh ostatních členských států EU.

Nicméně institut jednotná bankovní licence nemusí zaručeně přinést zmíněné výhody pro Českou republiku, ale i ostatní členské státy. Jelikož subjekty poskytující bankovní služby nemusejí výhod plynoucích z existence jednotné licence náležitě využít. Jejím zavedením může dojít pouze převedením stávajících licencí bank do režimu jednotné licence.

4.1 Právní úprava jednotné licence

Jednotná bankovní licence je právně upravena primárně Smlouvou o fungování Evropské unie a bankovními směrnici. V České republice její úpravu nalezneme v zákoně o bankách, do kterého byly bankovní směrnice transponovány.

Ve Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) jsou obsaženy základní pilíře, na kterých je postaveno fungování banky či její pobočky. Přesněji čl. 49 obsahuje princip svobody usazování, tedy provozování bankovních činností je uskutečňováno na území jiného členského státu, ovšem nesmí se jednat o krátkodobou, nepravidelnou činnost. Princip umožňuje založení banky či její pobočky na území jiného členského státu. Druhým stěžejním principem je dle čl. 56 SFEU svobodný pohyb služeb, který vychází z dočasného poskytování bankovních služeb.⁶⁶

Tento princip se uplatňuje zejména v případě, kdy banka z členského státu provozuje ne trvale bankovní činnosti bez založení své pobočky. Nelze, ale využívat tento princip k provozování dlouhodobé činnosti pouze v jiném členském státě a zároveň dle principu svobody usazování mít sídlo v jiném členském státě. Docházelo by ke kombinaci dvou principů, za účelem získání nejvýhodnějšího postavení jak z hlediska oznamovacího postupu tak právních předpisů. Z hlediska právních předpisů by to znamenalo, že by banka zřídila své sídlo na území toho členského státu, jehož právní předpisy jsou pro ně příznivější, ale své bankovní služby by na území neposkytovala.

Nicméně v průběhu dalších let docházelo k prohlubování harmonizace problematiky licencování a provozování bankovních činností. Díky první bankovní směrnici 77/780/EHS může banka založit pobočku na území jiných členských států. Nejednalo se však ještě o dnešní podobu jednotné licence, kdy členské státy uznávají bankovní licence z jiných členských států. Podle této směrnice potřebovala pobočka pro provozování bankovní činnosti udělenou licenci od orgánu dohledu hostitelského státu a rovněž musela splnit podmínky obsažené v jeho právních předpisech.⁶⁷

Harmonizace byla dokončena existencí principů, které zakotvily vzájemné uznávání licencí mezi členskými státy a umožnily provádět hlavní dohled orgánu domovského státu. Ovšem principy harmonizace byly upraveny až ve druhé bankovní směrnici 89/646/EHS a definují tak tzv. jednotnou bankovní licenci. Dále také směrnice vymezila mimo podmínek pro udělení licence i podmínky, za kterých ji neudělí.

⁶⁶ Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 73

⁶⁷ Lér, L. *Regulace činnosti bank*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, a.s., 1997, s. 22

Posléze byla provedena novelizace nejdříve v roce 2000 směrnicí 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejím výkonu, poté v roce 2006 směrnicí 2006/48/ES (CID). Na základě právní úpravy obsažené ve směrnicích je možné vymezit definiční znaky jednotné bankovní licence. Jejimi znaky jsou tedy vzájemné uznávání licence mezi členskými státy, harmonizování podmínek a požadavků, za kterých je licence udělena, dodržování pravidel obezřetného podnikání, ale také provádění dohledu orgánem domovského státu banky, kde má své sídlo a zároveň jí byla udělena licence k provozování bankovních činností, které mezi sebou členské státy uznávají.⁶⁸

Rovněž důležitou roli zaujímají v úpravě bankovního prostředí tzv. Memorandum of Understanding (Dohody o spolupráci). Dohody uzavírá ČNB se státy, za účelem upravení podmínek, za kterých mohou provádět kontroly orgány dohledu států a ČNB nad provozováním bankovních činností zahraniční banky nebo její pobočky. Dohody o spolupráci jsou uzavírány se členskými státy EU, ale i ostatními státy např. USA, Holandsko.⁶⁹

4.2 Seznam činností

V rámci režimu jednotné bankovní licence mohou banky a pobočky členských států EU provozovat činnosti vymezené ve směrnici 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu příloha č. 1, které členské státy vzájemně uznávají a není tak třeba k jejich provozování udělení licence na území hostitelského státu. Banka či pobočka vykonává pouze činnosti uvedené v udělené licenci. Výčet uznávaných činností je shodný s § 5d BankZ.

Těmito činnostmi jsou *„přijímání vkladů od veřejnosti, poskytování úvěrů, finanční pronájem, poskytování platebních služeb a vydávání elektronických peněz, vydávání a správa platebních prostředků (pokud to není poskytování platebních služeb nebo vydávání elektronických peněz), poskytování záruk, obchodování na vlastní účet nebo účet klienta, účast na vydávání cenných papírů a poskytování souvisejících služeb, poradenství ve věcech kapitálové struktury a průmyslové strategie a v souvisejících*

⁶⁸ Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 75

⁶⁹ *Dohody o spolupráci* [online]. CNB.CZ, revised 2003-2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/dohody_o_spolupraci/index.html>

*otázkách a poradenství a služby v oblasti fúzí a koupí podniků, peněžní makléřství, obhospodařování cenných papírů klienta na jeho účet včetně poradenství, uložení a správa cenných papírů, poskytování bankovních informací, úschova cenností, poskytování investičních služeb a činností podle zvláštního právního předpisu.*⁷⁰

Jedinou neshodu představuje obchodování se zlatem a jinými drahými kovy a směnářské služby. Právě směnářské služby patří mezi obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s peněžními prostředky v cizích měnách [podle § 5d písm. g), ust. 2. BankZ].⁷¹

Pokud nemá na některou z uvedených činností licenci od domovského státu, je nutné k jejímu provozování získat licenci od orgánu dohledu hostitelského státu. Stejně tak v případě, kdy má v úmyslu provozovat bankovní činnost v hostitelském státě neuvedenou v seznamu činností pro jednotnou licenci např. pronájem bezpečnostní schránky klientovi.

4.3 Způsoby provozování bankovních činností

V případě jednotné bankovní licence je třeba upozornit na dva modelové způsoby provozování bankovních činností na území členských států. Banka může založit na území členského státu pobočku nebo bude provozovat své bankovní činnosti bez jejího založení. Zmíněné modelové způsoby mají odlišné postupy, které mají za cíl provozování činností.

Pokud má banka v úmyslu založit pobočku v členském státě, tedy na území hostitelského státu, je nutné, aby postupovala v následujících krocích vymezených v § 5f BankZ. Orgán vykonávající dohled v hostitelském státě musí být o záměru založení pobočky náležitě obeznámen prostřednictvím orgánu dohledu domovského státu.

Nejdříve banka ovšem písemně podá informace vztahující se k vymezení území členského státu, kde bude pobočka založena. Poté je třeba, aby předložila obchodní plán se jmenovitým výčtem bankovních činností, které by měla pobočka provozovat. Rovněž je povinností informovat o organizační struktuře pobočky spolu se jmény osob nesoucí

⁷⁰ § 5d zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 86, 87

odpovědnost za řízení pobočky. Poslední informací, kterou sděluje, je adresa v hostitelském státě, kde budou dány k dispozici dokumenty.

Poté, co jsou předloženy veškeré informace orgánu dohledu domovského státu, následuje jejich posouzení. V případě, že orgán dohledu domovského státu neshledá žádné nejasnosti v organizační struktuře a ve finanční situaci banky v rámci bankovních činností, které bude pobočka provozovat, předloží oznámení s těmito informacemi orgánu dohledu hostitelského státu. Nicméně nejsou to jediné informace, které je nutné dodat. Dalšími tedy jsou informace o výši kapitálu, o kapitálové přiměřenosti, o pojištění vkladů (podle § 5g odst. 1 BankZ).

Pokud však orgán dohledu domovského státu shledá určité pochybnosti v posuzovaných informacích, nepředloží je orgánu dohledu hostitelského státu, avšak musí tento nepříznivý vývoj řádně odůvodnit.

Může však dojít rovněž k existenci situace, kdy orgán domovského dohledu nedodrží zákonem danou lhůtu k podání informací bance, je tedy oprávněna obrátit se na soud a to i v případě oznámení není předáno orgánu dohledu hostitelského státu (podle § 5g odst. 2 BankZ).

O oznámení podaném bankou rozhoduje orgán dohledu domovského státu, tedy ČNB ve správním řízení. Pokud ČNB vydá rozhodnutí, v jehož výroku je uvedeno, že podmínky stanovené zákonem nebyly splněny, tak podléhá přezkumu soudem (podle § 16a odst. 2, 3 BankZ). Následuje postup v procesu na straně hostitelského státu. Ten má dle zákona 2 měsíční lhůtu, během níž má učinit orgán dohledu vše nutné k vykonávání dohledu nad pobočkou banky nebo v určitých případech bance navíc oznámí podmínky upravující provozování bankovních činností dle právních předpisů platných na území hostitelského státu (podle § 5h odst. 1 BankZ), na pobočku se vztahují rovněž opatření vztahující se k měnové politice státu. Pokud členský stát přijal za svou měnu euro, jedná se o opatření Evropské centrální banky (podle § 5j odst. 1 BankZ). Postup na straně hostitelského státu je možné také urychlit, v případě zkrácení původní 2 měsíční lhůty. Po marném uplynutí lhůty nebo poté co bylo orgánu dohledu hostitelského státu předáno oznámení s informacemi, je možné, aby banka začala provozovat bankovní činnosti prostřednictvím své pobočky (dle § 5h odst. 2 BankZ). V případě, že dojde ke změně údajů uvedených v oznámení, informuje o této skutečnosti banka orgán dohledu hostitelského a domovského státu (podle § 5h odst. 2, 3 BankZ).

Druhým modelovým způsobem provozování bankovní činnosti na území hostitelského státu je provoz činnosti bez založení pobočky. Je nutné, aby banka tuto skutečnost sdělila orgánu dohledu domovského státu. Ten oznámení banky odesílá orgánu dohledu hostitelského státu, to vše musí být provedeno ve lhůtě 1 měsíce. Splněna musí být ovšem ještě jedna podmínka, kterou je povinnost sdělit záměr o provozování činnosti ještě před počátkem provádění bankovních služeb (podle § 5i BankZ).

Tento postup je založen na pouhém sdělení, banka nemá žádné jiné povinnosti vůči hostitelskému státu před zahájením své činnosti. Poté, co ze své strany provede oznámení orgánu dohledu domovského státu, je možné, aby zahájila svou činnost. Nemusí již čekat ani na žádné stanovisko orgánu dohledu hostitelského státu. Bankovní činnosti, které bude vykonávat, musí mít povoleny licencí a současně se musí jednat o činnosti vymezené v seznamu činností vykonávané v rámci jednotné licence.

Popsáním postupu, který může banka zvolit pro provozování své činnosti na území členských států, bylo přiblíženo postavení a pravomoci orgánu dohledu domovského a hostitelského státu. Nicméně pro úplnost jejich postavení shrnuji.

Orgán dohledu domovského státu provádí dohled nad pobočkou banky. Je také informován, v případě, že pobočka svou činností poruší právní předpisy hostitelského státu v oblastech jeho působnosti. V ostatních případech ovšem podléhá pobočka právnímu režimu domovského státu, kde má své sídlo. Domovský stát taktéž přijímá opatření k nápravě, pokud i nadále banka porušuje právní předpisy a sama neukončila tento protiprávní stav. Domovský stát má zásadní postavení zejména v počátcích, kdy je projeven zájem o provozování bankovních činností na území jiného členského státu v podobě sdělení oznámení orgánu dohledu.

Orgán dohledu hostitelského státu může rovněž přistoupit k provedení opatření k nápravě i ochraně klientů v případě nutnosti, dokonce i ukončit činnost banky (podle § 5k odst. 2, 3, 4 BankZ). Nejdříve je však žádá, aby sama učinila nápravu. Pro oba orgány dohledu je shodné, že se musí vzájemně informovat o všech skutečnostech, které se změní. Navíc musí být informována také Evropská komise, za předpokladu, že orgán dohledu hostitelského státu přistoupí k opatření na ochranu klientů. Tu informuje orgán dohledu domovského státu, přičemž tyto skutečnosti oznámí i státům, které by mohly být dotčeny.

V pravomoci Evropské komise je zrušit nebo změnit opatření, ke kterému přistoupil orgán dohledu hostitelského státu (podle § 5k odst. 4 BankZ).

Povinnost informovat se uplatňuje také v případě, kdy došlo k odnětí licence. Orgán dohledu domovského státu odnětí sdělí orgánu dohledu hostitelského státu. Následně poté hostitelský stát ukončí na svém území bance činnost. Dále je potřeba podat informace Evropské komisi, když orgán dohledu domovského státu zaujme odmítavé stanovisko a nepředá oznámení o založení pobočky banky orgánu dohledu hostitelského státu (podle § 5l odst. 1, 2 BankZ).

4.4 Příklad rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

V souvislosti s režimem jednotné licence bych ráda uvedla rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky.⁷² Ten rozhodoval v právní věci o zaplacení příspěvku za pojištění pohledávek z vkladů na pobočce. Banky a pobočky zahraničních bank mají za povinnost být součástí systému pojištění vkladů fyzických osob a přispět tak do Fondu pojištění vkladů. Jedná se o roční příspěvek.

Rozhodnutí uvádím z toho důvodu, že zde nejdříve Obvodní soud pro Prahu 1 a posléze Nejvyšší soud, po zamítnutí dovolání Městským soudem v Praze, posuzoval právní úpravu upravující působení poboček bank se sídlem v České republice v zahraničí. Rozhodnutí právní věci, která je předmětem sporu, není pro problematiku jednotné licence klíčové. Nicméně právní posouzení harmonizační novely zákona o bankách a vyslovení názoru Odvolacího soudu a poté Nejvyššího soudu ve vztahu k jednotné licenci je významné.

Na úvod je třeba poznamenat, že žalobcem byl Fond pojištění vkladů a žalovanou byla Československá obchodní banka, a.s. Žalovaná banka měla pobočku se sídlem v Bratislavě. Této pobočce byla udělena bankovní licence Národní bankou Slovenské republiky a provozovala tak bankovní činnosti v období od roku 2002 do roku 2006.

V tomto právní sporu bylo zásadní otázkou posouzení, zda je zákonem o bankách uložena povinnost bankám i pobočkám platit příspěvky Fondu pojištění vkladů,

⁷² *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 08. 2011, č. j. 29 Cdo 815/2009* [online]. KRAKEN.SLV.CZ (Sokordia, s.r.o. Salvia-webový právní informační systém), revised 2011 [cit. 2012-02-05]. Dostupný z : <<http://kraken.slv.cz/29Cdo815/2009>>

zejména v období od roku 2001 do 2002, ale i v následujících letech. Obvodní a Nejvyšší soud v tomto případě vyslovili dva právní názory, ovšem zcela odlišné.

Tedy posuzován byl systém pojištění vkladů na území České republiky v souvislosti s existencí zahraničních poboček tuzemských bank. První názor vyslovil nejdříve obvodní soud, který upozornil na § 1 odst. 1 harmonizační novely zákona o bankách č. 126/2002 Sb., s tím, že nelze dovozovat z tohoto ustanovení, že se na pobočky vztahuje zákon o bankách. A to z důvodu získání licence pro provozování činností od Národní banky Slovenské republiky. Dle soudu se nejedná o jednotnou licenci, tedy zákon o bankách nelze uplatnit.

Právní názor Nejvyššího soudu byl však odlišný, když uvedl, že i na tyto pobočky působnost zákona o bankách dopadá. Následně odkazuje na § 41a odst. 3 BankZ, který říká, že „*všechny banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny účastnit se systému pojištění pohledávek z vkladů a přispívat v rozsahu stanoveném tímto zákonem do Fondu, aniž z této povinnosti vylučuje vklady u zahraničních poboček tuzemských bank.*“

Tato povinnost se nevztahuje na pobočky, které podléhají režimu jednotné licence. Nejvyšší soud tedy konstatoval, že systému pojištění pohledávek z vkladů podléhají jak vklady uskutečněné u tuzemské banky, tak u zahraniční pobočky této banky. Není tedy rozhodující, zda byly provozovány bankovní činnosti v rámci režimu jednotné licence či pouze pomocí licence udělenou Národní bankou Slovenské republiky. Nijak podstatná není skutečnost, že Československá obchodní banka, a.s. resp. její pobočka pojistila vklady na ní uskutečněné u Fondu ochrany vkladov Slovenské republiky.

Tento příklad byl ukázkou možných právních sporů jednotné licence ve vztahu k právní úpravě bankovníctví v České republice.

5. Postavení ČNB jako zřizovatele licence

Následující kapitola se zaměřuje na ČNB, zejména na její postavení v rámci licencování, ale i na vymezení jako instituce a jejích orgánu. Zmíněny jsou také cíle, kterých má dosahovat a samozřejmě její postavení jako orgánu dohledu, ale i bankovní regulace. Nicméně všechny uvedené informace o ČNB, mají spojitost s licencemi.

Postavení ČNB je upraveno v Ústavě a ČNBZ, který říká ve svém § 1 odst. 1, že představuje naši ústřední banku vykonávající dohled nad finančním trhem. ČNB vystupuje ve správním řízení o udělení či odnětí atd. jako jeden ze subjektů řízení. Proto je nutné specifikovat její postavení. ČNB lze tedy definovat jako veřejnoprávní subjekt, kterému zákon svěřil ve stanoveném rozsahu kompetence správního úřadu (podle § 1 odst. 2, 3 ČNBZ). Avšak ve výkonu činností je zcela nezávislá.

ČNB vyvíjí rovněž legislativní činnost, především se jedná o opatření a vyhlášky zveřejňované ve Věstníku ČNB.

Mimo jiné činnosti, které vykonává, je orgánem dohledu dohlížejícím na osoby, které jsou součástí a zároveň vykonávají svou činnost na finančním trhu. Já se však zaměřuji pouze na její dohled prováděný nad bankami a pobočkami zahraničních bank. ČNB v roli centrální banky tak má za úkol plnit funkci dohledu a regulace bankovního systému. Právě při výkonu této činnosti vydává zmíněná opatření a vyhlášky. Opatření se vztahují především k obezřetnému podnikání banky, zejména ke kapitálové přiměřenosti či tvorbě povinných minimálních rezerv. Vyhlášky následně upravují podmínky k získání licence, kde jsou rozvedeny jednotlivé požadavky na výši základního kapitálu, obchodní plán, ale i požadavky na osoby stojící v čele banky. Účelem jejich vydání je potřeba stabilizace bankovního systému a předcházet tak případným ekonomickým problémům.

Orgánem ČNB stojícím v pomyslné pyramidě v jejím čele je bankovní rada. Rada je tvořena guvernérem, dvěma viceguvernéry a čtyřmi členy. Ve správním řízení o licenci má zásadní postavení, kdy jí byla zákonem udělena pravomoc rozhodovat o podaném rozkladu proti rozhodnutí ČNB [podle § 5 odst. 2 písm. h) ČNBZ].

ČNB rovněž vystupuje v pozici orgánu dohledu domovského i hostitelského státu.

Jako orgán dohledu domovského státu v rámci jednotné bankovní licence působí za podmínky, kdy má banka své sídlo na území České republiky.

Česká republika je hostitelským státem, jsou-li uplatňovány výhody jednotné licence.

5.1 Bankovní regulace a dohled

V této podkapitole je věnována pozornost nejdříve bankovnímu dohledu a posléze i regulaci, neboť právě udělování licencí je jedním z nástrojů regulace.

Jak již bylo naznačeno, výkon dohledu prováděný ČNB je nedílnou součástí bankovní licence. ČNB tak vystupuje v roli bankovního supervizora a rovněž je součástí Evropského orgánu dohledu pro bankovníctví (EBA), který nastoupil na místo dosavadního Evropského výboru orgánů bankovního dohledu (podle § 25 odst. 4 BankZ). Dosavadní Výbor měl funkci nezávislého poradního orgánu. Současný Evropský orgán dohledu pro bankovníctví mimo jiné prosazuje snahy, které vedou v rámci procesu harmonizace k jednotné úpravě nejen v rámci bankovních licencí, ale zároveň i k jednotné úpravě při výkonu dohledu nad činnostmi bank včetně jednotného zveřejňování informací, které si orgány dohledu mezi sebou vyměňují.

Naopak banky, pobočky zahraničních bank jsou subjekty, na které je dohlíženo. Bankovní dohled lze definovat jako kontrolu, zda jsou stanové podmínky a požadavky na činnost banky naplňovány a při provozování činnosti se jimi řídí a plní je. Dohled je uskutečňován nejméně jednou za rok, ovšem záleží na konkrétním kontrolovaném subjektu (podle § 25 odst. 3 BankZ).

ČNB má sekci bankovního dohledu rozdělenou na dva odbory a to na odbor politiky bankovního dohledu a odbor analýz a inspekce bank. Právě v prvně zmíněném odboru dochází k udělování bankovních licencí. Bankovní dohled je prováděn prostřednictvím tzv. bankovních supervizorů (inspektorů), kteří musí dodržovat určitá pravidla vztahující se k jejich činnosti. Jedno z pravidel se spíše váže k jejich pravomocím, jelikož zdůrazňuje jejich nezávislost a nadřazenost orgánu dohledu nad bankou. Současně také obsahuje požadavek na poskytování informací od banky. Dále nesmějí supervizoři orgánu dohledu opomíjet fakt, že rozhodují o konkrétní bance. Nelze tedy aplikovat jednotně měřítka určující, zda banka naplňuje účel svého vzniku a rovněž svou činností neohrožuje své dosavadní klienty a následně stabilitu bankovního systému, ale individuálně.

Ovšem zásady, podle kterých by měl být uskutečňován bankovní dohled, stanovil až Basilejský výbor pro bankovní dohled. Tyto zásady jsou známé pod názvem Základní principy efektivního bankovního dohledu (Basle Core Principles), které obsahují dvacet pět zásad.⁷³ Pokusím se, tedy o shrnutí zásad upravující bankovní dohled. Základních dvacet pět principů je možné rozdělit na tři části podle stádia, ve kterém je dohled uplatňován. Na úvod je nutné poznamenat, že orgán dohledu musí při své činnosti postupovat dle pravomocí mu udělených zákonem. Jelikož funkci orgánu dohledu zastává v České republice ČNB, je tedy vázána zákonem o ČNB.

První část představuje zásady vztahující se k období, kdy ještě nebyla udělena bankovní licence a orgán dohledu (tedy bankovní inspektoři) posuzují předloženou žádost spolu s ostatními nezbytnými dokumenty. Právě v období po podání žádosti o licenci je oprávněn orgán dohledu posoudit, povolit, ale také zamítnout předloženou žádost. Ovšem má pravomoc také stanovit požadavky, které musí být před udělením licence nebo mohou být vyžadovány po dobu provozování činnosti banky. Dochází tak k regulaci povolení působit jako banka či pobočka zahraniční banky na bankovním trhu ČR.

Druhá část představuje naplňování podmínek či orgánem dohledu stanovených požadavků. Pro bankovní supervizory je důležité, aby banka dodržovala principy obezřetného podnikání, měla zajištěný systém informační a systém řízení rizik, při své činnosti dodržovala etický kodex a současně její veškerá činnost podléhala vnitřní kontrole. Nelze opomenout ani požadavek kapitálové přiměřenosti a tvorby minimálních rezerv.

Třetí část stanovených zásad se vztahuje k výkonu dohledu, kdy banka provozuje své činnosti na základě udělené licence. Tato skupina zásad se zaměřuje na provádění dohledu na místě či na dálku a v případě existence banky či finanční instituce v rámci konsolidačního celku také na dohled na konsolidovaném základě. V tomto případě nedochází k výkonu dohledu nad určitou bankou a ostatními osobami, které jsou součástí celku, samostatně. Pokud bankovní inspektoři shledají nedostatky v činnosti, přistoupí k jejich řešení pomocí opatření k nápravě, které mohou vyústit i k odnětí licence. Nicméně před tímto krokem dochází k nezávislému ověřování zjištěných skutečností. ČNB tedy prověřuje činnost bank a poboček zahraničních bank.

⁷³ Lér, L. *Regulace činnosti bank*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, a.s., 1997, s. 25

Pro dohled na dálku nebo také monitoring je typickým znakem provádění dohledu prostřednictvím údajů, které dohlížený subjekt (banka) poskytuje v pravidelné sekvenci. Rovněž jsou odborem dohledu také vyžadovány, dohlížený subjekt má vůči ústředí ČNB reportovací povinnost. Způsob dohledu není finančně náročný a umožňuje soustavnou objektivní kontrolu subjektu.

Nicméně dohled prováděný na místě umožňuje spíše kontrolu údajů, které subjekt poskytuje orgánu dohledu. Zejména je určen dohled na místě pro kontrolu poboček bank. Dohled na místě provádí příslušné pobočky ČNB. Ovšem lze využít dohledu i k prověření organizační struktury zejména personálního zabezpečení činnosti či veškeré bankovní aktivity.⁷⁴ Je prováděn u dohlíženého subjektu na základě zákona o státní kontrole. Za účelem přiblížení provádění dohledu na místě, nastíním jeho standardní průběh, který i přes zjištění nedostatku v činnosti vede k jeho úspěšnému vyřešení. Následně poté, co je doručena výzva k nápravě nedostatků v činnosti, oznámí rovněž orgán dohledu datum a čas konání kontroly. V jejím průběhu jsou předkládány veškeré dokumenty s potřebnými údaji a na jejím konci je sepsán protokol o stavu. Při zjištění nedostatků menšího rozsahu, je situace řešena uložením pokuty a vydáním příkazu na místě. Výše uložené pokuty na úrovni výkonu dohledu na místě je 10 000,-Kč. Jestliže však orgán dohledu zjistí, že se jedná o závažné nedostatky v činnosti, které nelze řešit na místě, postoupí věc k projednání ústředí ČNB. V rámci provádění dohledu na místě má možnost ČNB požádat i jiný stát, pokud se jedná o kontrolu nad subjekty, které podléhají jejímu dohledu. Stejně tak má tuto možnost domovský stát zahraniční banky. Dochází tak k uplatňování principu vzájemnosti mezi ČNB a jiným státem (podle § 25 odst. 2 BankZ).

Hlavní významem prováděného dohledu je snižování či eliminace negativních dopadů činnosti bank na stabilitu bankovního systému a ochrana klientů. Předchází se tak vzniku situací, kdy banka nemůže plnit svůj hlavní účel. Další důležitým aspektem, který podporuje existenci bankovního dohledu je povinnost informovat, tedy poskytovat informace jak samotné ČNB, tak veřejnosti, kdy subjekt podává elementární informace o své činnosti. Tím jsou také zabezpečeni stávající i budoucí klienti.

⁷⁴ Revenda, Z., Mandel, M., Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vydání. Praha: Management Press, 2005, s. 382, 383

Samotný bankovní dohled tvoří kontrola zaměřená na pravidla, která musí při své činnosti subjekty dodržovat. Primárně tedy orgán dohledu přezkoumává žádosti o licenci, následně kontroluje, zda jsou podmínky nadále dodržovány. Z tohoto důvodu podléhají kontrole údaje poskytované subjektem ČNB, v tomto případě je efektivním řešením dohled na místě. Pokud dojde ke zjištění nedostatků, uplatňuje ČNB v rámci dohledu opatření k nápravě či pokuty. Rovněž ČNB dohlíží na soulad provozované činnosti s právními předpisy, vyhláškami a opatřeními, které v rámci své působnosti vydává.

Pod pojmem bankovní regulace jsou myšleny podmínky či požadavky, za kterých banka provozuje své činnosti. Právě tyto podmínky jsou předmětem prováděného bankovního dohledu. Podmínky jsou stanoveny nejen v zákoně o bankách, ale i vyhláškách, opatřeních či nařízeních vydaných ČNB případně Ministerstvem financí či vládou.

Bankovní regulace a dohled obsahují čtyři okruhy, na které se vztahuje jejich činnost a lze je označit za nástroje regulace. Těmi jsou regulování vstupu subjektů na bankovní trh, stanovení a kontrola dodržování pravidel činnosti bank, stanovení povinnosti pojistit vklady a role ČNB jako centrální banky v postavení věřitele poslední instance.⁷⁵ Bankovní dohled a regulace se v těchto okruzích vzájemně prolínají, a proto je nelze od sebe striktně oddělovat. První okruh se váže k období od podání žádosti o licenci až po její případné udělení. Druhý okruh lze spíše zařadit do působnosti sekce bankovního dohledu ČNB. Nicméně mezi pravidla, které je třeba dodržovat, patří kapitálová a likvidní přiměřenost (splnitelnost svých závazků), pravidla angažovanosti (limity úvěrů), povinnost tvořit minimální rezervy, povinnost informovat a ochrana proti nelegálním praktikám (praní špinavých peněz). Poslední okruh deklaruje funkci ČNB jako banky bank.

Jak již bylo uvedeno, bankovní supervizoři působí jako subjekt vykonávající dohled, ovšem působí rovněž jako subjekt zajišťující bankovní regulaci. Prováděná regulace má především sloužit k zabezpečení stability bankovního trhu, ale i ochraně klientů, kteří nemohou dostatečně kvalifikovaně ohodnotit postavení banky a spoléhají tak na prováděné kontroly a následné zásahy ČNB, v případě zjištění nedostatků. Nemá

⁷⁵ Revenda, Z., Mandel, M., Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vydání. Praha: Management Press, 2005, s. 363

tedy za cíl znemožňovat vznik existence nových bank, naopak slouží k podpoře konkurence mezi stabilními bankami působících na trhu.

Ve vztahu ke konkurenceschopnosti bank je možné vnímat regulaci jako prostředek, který naopak zabraňuje jejich vstoupení. Pokud se však jedná o správně fungující banku, nelze považovat orgán dohledu a regulace za překážku ve vstupu na bankovní trh. Je tak zřejmé, že bankovní regulace přináší výhody oběma stranám. Lze se však setkat i se stanovisky, které nepřikládají důležitost k provádění regulace. Vycházejí z myšlenky, že trh je místo, kde se střetává nabídka s poptávkou. Tedy v tomto případě, že sama banka musí transparentně prokazovat svou schopnost dostát svým závazkům a naplňovat bankovní činnosti v udělené licenci. A na druhé straně potenciální klienti by sami museli zvážít a ohodnotit kvalifikovanost a činnost bank. K těmto názorům se ovšem přiklání podnikatelská sféra, která naopak může těžit z neznalosti a neinformovanosti klientů.

Pravomoci pro vykonávání dohledu jsou upraveny a založeny v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“), ČNBZ, ale také v zákoně č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Stkon“).

Čl. 98 Ústavy zakotvuje úlohu ČNB jako ústřední banky státu a následně odkazuje na její další vymezení působnosti a postavení na základě zákona.

Přesněji zákon o ČNB vymezuje výkon dohled v § 44 odst. 2, kde mimo jiné zmiňuje i povinnost dohledu, pokud je k tomu zmocněn, provádět kontrolu nad dodržováním zákonů a právních předpisů Evropských společenství.

Následující § 45 zákona upravuje provádění kontroly na místě a zaměřuje se na vztahy mezi ČNB a osobami podrobenými kontrole, kterými jsou banky a osoby ve finančních konglomerátech. Zákon nechává bližší úpravu pravidel, za kterých je prováděna kontrola, na zákoně o státní kontrole. Tento zákon upravuje rovněž otázku kontroly prováděnou orgánem dohledu. V případě, že žádá zahraniční orgán dohledu, aby mohl provést kontrolu na území České republiky, tak ČNB bude postupovat dle zákona o státní kontrole. Výkon žádané kontroly bude moci být proveden, pokud je mezi ČNB a zahraničním státem uplatňován princip vzájemnosti v rámci uzavření Dohod o spolupráci.⁷⁶

⁷⁶ Pihera, V., Smutný, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 219

Tyto dohody slouží k vzájemnému poskytování informací mezi orgány dohledu, ale i spolupráce mezi centrálními bankami. V rámci těchto dohod dochází k uzavírání bilaterálních dohod o spolupráci (Belgie, Čína, Francie, Itálie atd.), mnohostranných dohod o spolupráci (např. mnohostranná dohoda o spolupráci v oblasti finanční stability zabezpečující právě spolupráci mezi orgány dohledu a centrálními bankami) a také skupinových dohod o spolupráci vzniklých za účelem dohledu nad bankovními skupinami provozující činnost v různých státech EU (např. UniCredit Bank či Raiffeisenbank).⁷⁷

Upozorňuji, že se nejedná o orgány dohledu členských států EU, kdy se uplatňuje v rámci režimu jednotné licence odlišný postup. Dohled nad poskytováním bankovních služeb je upraven ve směrnici 2006/48/ES (CID).

ČNB v poměru k zahraničním státům má i reprezentativní postavení. Tato úloha je splňována zejména její účastí v mezinárodních organizacích, jako je např. Evropský systém centrálních bank, Mezinárodní měnový fond či Světová banka.

V poslední části věnuji pozornost statistickým údajům, které jsou názorně zobrazeny na příslušném grafu. V něm jsou uvedeny počty bank a poboček zahraničních bank, které poskytují bankovní služby v ČR. Jejich počet se vztahuje k časovému rozmezí od 31. 12. 2009 do 29. 02. 2012.

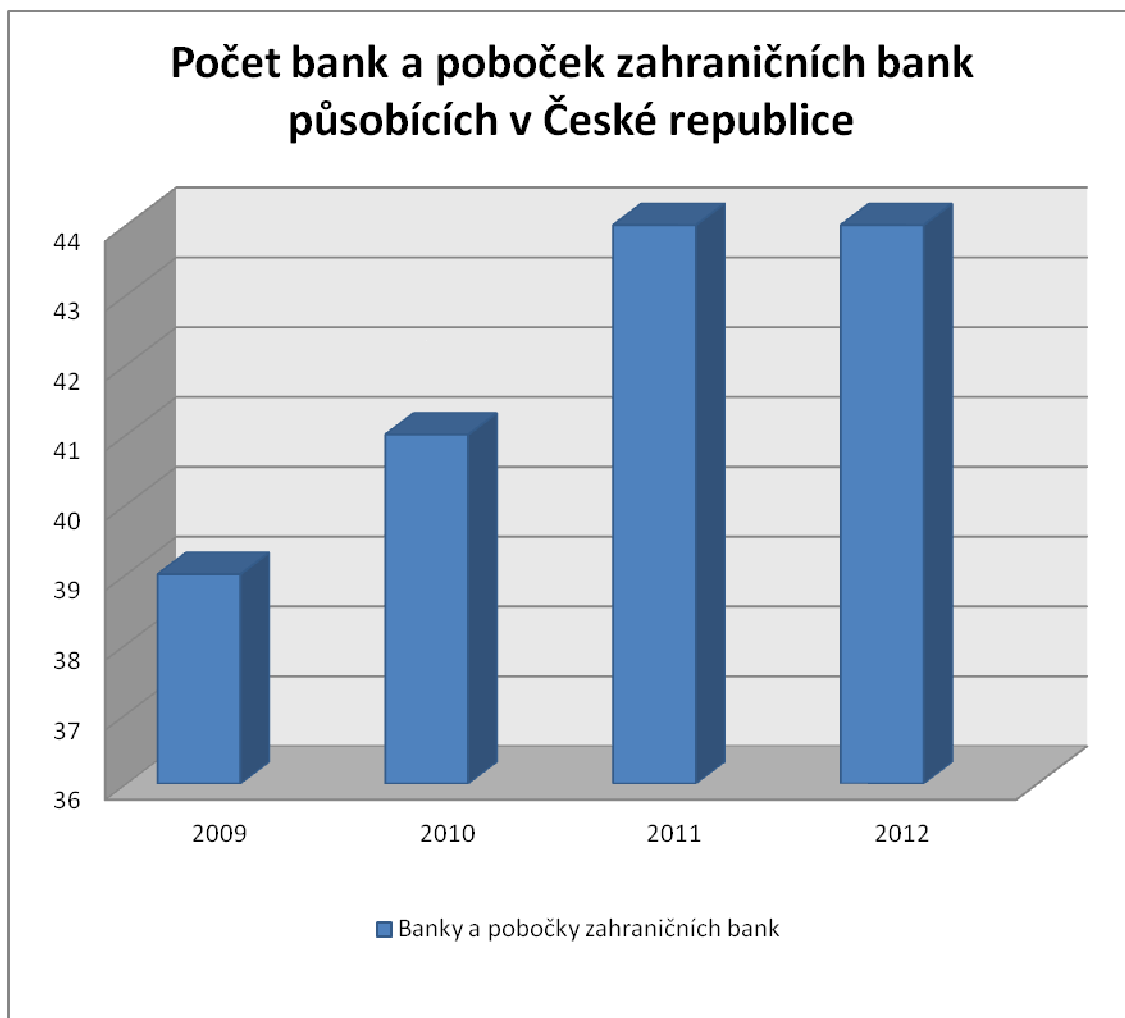
Počet bank a poboček zahraničních bank je srovnáván v souvislosti s určitým časovým horizontem. Záměrně zmiňuji jejich počet, protože je tak patrný konstantní vývoj bank a poboček zahraničních bank. ČNB tak v postavení orgánu dohledu a bankovní regulace udržuje rovnoměrný stav na bankovním trhu. Nicméně z grafu také vyplývá pozvolný nárůst v počtu bank a poboček zahraničních bank, nejedná se však o extrémní nárůst či výraznou změnu v průběhu sledovaných let na bankovním trhu.

Zohlednit je třeba také počet odejmutých licencí bankám či pobočkám zahraničních bank, ovšem tento údaj, nepředstavuje nijak zásadní změnu v konstantním vývoji.

Lze konstatovat, že vyrovnaný počet subjektů, jako tradičních a výhradních poskytovatelů bankovních služeb, přispívá ke stabilitě bankovního trhu v České republice. Zároveň z pohledu jejich klientů může být tato skutečnost vnímána pozitivně.

⁷⁷*Dohody o spolupráci* [online]. CNB.CZ, revised 2003-2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupný z: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/dohody_o_spolupraci/>

Trh tedy není přesycen množstvím bank a poboček. Samotná velikost českého bankovního trhu nenabízí prostor pro velký počet bank a poboček zahraničních bank.

Obrázek 1 - Počet bank a poboček zahraničních bank působících v ČR

Přesné počty bank a poboček zahraničních bank jsou následující za rok 2009 – 39, 2010 – 41, 2011 a 2012 – 44.⁷⁸

⁷⁸Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. Počty subjektů, časové řady [online]. CNB.CZ, revised 2003-2012 [cit. 2012-02-29]. Dostupný z: < <http://www.cnb.cz/cs/index.html> >

Závěr

V této diplomové práci, bylo mým hlavním cílem vytvořit ucelený a komplexní náhled do problematiky bankovní licence. Jednotlivé kapitoly tak reflektují stěžejní pilíře, na kterých je bankovní licence postavena. V úvodu mé práce jsem se zaměřila především na vymezení základních pojmů, které měly nejdříve za cíl uvést do bankovní sféry. Teprve poté bylo možné přistoupit k hlubšímu náhledu na problematiku licencování.

Význam samotné licence je takový, že bez uděleného povolení nelze působit jako banka a nabízet své bankovní služby. Představuje tak klíčový správní akt vedoucí ke vzniku a při odnětí zániku subjektu. Z tohoto důvodu jsou pro udělení kladeny vysoké nároky, je vykonáván dohled a jeho právní úprava obsažená v zákoně o bankách či vyhláškách a opatřeních ČNB a legislativě EU je striktní a neustále se vyvíjející tak, aby mohla dostatečně reagovat na aktuální stav bankovního trhu a upravovat podmínky pro udělení licence.

Před tím, než ČNB v rámci správního řízení udělí bankovní licenci, je nutné předložit žádost dle zákona o bankách spolu s dokumenty, stanovené vyhláškou ČNB. Nároky kladené na žadatele o licenci jsou přímo úměrné odpovědnosti budoucí banky. V rámci správního řízení je ČNB jako orgán s pravomocí udělovat licence nucen posoudit podanou žádost, v případě nedostatků žádosti upozornit žadatele na tuto skutečnost a stanovit lhůtu k nápravě, pokud nadále vady přetrvávají, dochází k zastavení správního řízení či zamítnutí žádosti. Nicméně právě proto, že se jedná o správní řízení, má možnost podat žadatel rozklad proti rozhodnutí ČNB, o kterém rozhoduje bankovní rada ČNB na základě doporučení rozkladové komise. Podklady pro rozkladovou komisi vypracovává sekce licenčních a sankčních řízení odboru dohledu nad finančním trhem.

V některých případech, kterým se sami banky, ale i ČNB snaží předcházet pomocí opatření k nápravě a ukládání pokut, rozhoduje o odnětí licence. Z tohoto důvodu je i výše pokut nastavena do 50 000 000,- Kč, což znamená citelnou újmu pro subjekt. Nicméně i samy banky mají zájem na uložení jiných opatření než odnětí licence, a proto spolupracují s odborem dohledu nad finančním trhem ČNB, tedy poskytují požadované údaje spolu s dokumenty a ohlašují budoucí změny v organizaci nebo činnosti banky spolu s podáním žádosti o předchozí souhlas ČNB k požadované věci.

Pro konkrétní představu byl v práci uveden konkrétní příklad udělení i odnětí licence. V návaznosti na tyto příklady je taktéž uvedeno rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR vztahující se k problematice jednotné licence.

Podmínky, na jejichž základě došlo k udělení licence, podléhají pravidelné kontrole a jejich úroveň je na takové výši, aby dostatečně pokrývaly rizika spojená s provozováním bankovních činností. Proto byla v průběhu let neustále zdokonalována pravidla obezřetného podnikání, zejména pak jednotlivá pravidla vztahující se ke kapitálové přiměřenosti či likviditě. Zde je třeba vyzdvihnout snahu a činnost Basilejského výboru pro bankovní dohled. Ovšem i ostatní zmíněné mezinárodní organizace svou činností přispěly k vývoji bankovního dohledu a regulace až do dnešní integrovaného stavu v podobě vzájemné spolupráce mezi orgány dohledu a existence jednotné licence. V neposlední řadě vedla snaha o zajištění stability bankovního systému a o vzájemnou součinnost mezi členskými státy, které vedly k dokončení procesu harmonizace právních úprav členských států s legislativou EU až k existenci jednotné bankovní licence. Díky níž je uplatňován mezi státy princip vzájemného uznávání licencí. Nicméně proces přibližování probíhal postupně, proto jsou zmiňovány v práci klíčové směrnice, které měly zásadní vliv na harmonizaci. Existence jednotné licence tak umožnila vstup dalším subjektům z členských států na náš bankovní trh, ovšem nabídla i opačnou možnost našim bankám.

Náš bankovní trh je tedy momentálně v režimu jednotné licence plně otevřený k působení nových subjektů. ČNB pouze ve spolupráci s ostatními orgány dohledu členských států a zejména Evropskou komisí má možnost regulovat vývoj a dohlížet na dodržování právních předpisů ČR v souladu s legislativou EU.

Bankovní licence znamená nutnost pro subjekty, které chtějí působit jako banka. Splnění podmínek, stanovené zákonem o bankách a vyhláškami ČNB, přinášející zisk licence, je nezbytné dodržovat po celou dobu fungování banky. Zásahem do právní úpravy byl vstup ČR do EU a potřeba harmonizovat naši stávající právní úpravu s nařízeními a směrnicemi EU. Výsledkem procesu harmonizace byla jednotná licence. Domnívám se, že její existence je ku prospěchu nejen orgánům dohledu na úrovni spolupráce a klientům, ale i bankovnímu trhu v ČR a ostatních členských státech. Vytváří se tak zdravé konkurenční prostředí mezi poskytovateli bankovních služeb, klienti mají možnost širokého výběru mezi subjekty a jejich nabídkami a zároveň díky

propracované právní úpravě na mezinárodní úrovni je zajištěno obezřetné podnikání bank a mají tak jistotu bezpečného vkladu. Z teoretického hlediska jsou kontrolní a obranné mechanismy orgánu dohledu nastaveny tak, aby nenastala situace, kdy by bylo nutné odejmout licenci.

V poslední části práce se nachází graf, který uvádí počet bank a poboček zahraničních bank poskytující bankovní služby v České republice za určité sledované období. Vzhledem k jejich počtu a v souvislosti s počtem vydaných bankovních licencí v určitém sledovaném období lze konstatovat, že vývoj na českém bankovním trhu je ustálený.

Cizojazyčné resumé

The topic of my thesis is The legislation governing the issue of banking licence. All the thesis is divided into five chapters. These chapters are the main points of my thesis.

First, at the beginning of the thesis, the attention is focused on the definitions of the words which are important for understanding of the banking licence, for example the bank, the banking system, but also the whole concept of licence. For understanding of functioning of the bank, it's necessary to know the organisational structure and members of the bank. In my thesis I also have to mention some international organisations which have contributed to the strengthen the cooperation between the members of control of each states.

My thesis is focused on the legal treatment so I have described the laws which are necessary for banking licence as for example the law of banking and his amendment, the law of the Czech National Bank and also banking directions of the European Union. Then I adverted the conditions which have to be implemented to obtain succesfly the banking licence.

Then I have described the content of the request of the licence and its supplements. The licence has been judged from the view administrative law, because the licence is the administrative act. However, the main part of the thesis is the administrative process where the bank can be given or be deprived of the licence.

Also I have written about the corrective instrument against the judgement. The banking council of the Czech National Bank judges about this corrective instrument.

Then I have presented an example of obtaining and depriving of the licence for better coprehension. Also I have spoken about the measurements of reparation and penalty which the member of control (the Czech National Bank) has to use in case of finding the breach of conditions of licence.

Of course the actual concept of the licence is the one of the integrated banking licence. This licence is used between the member states of the European Union and the states from the European Economic Area and the licence is based on the principle of reciprocal recognition of licence. It means that the admission to banking trade of each state is really easier. In connection with the integrated banking licence I have introduced some information about possible forms of providing banking operation, and this with the branch or without it. In the thesis we can find the example of judgement of the High Court of the Czech Republic in connection with the integrated licence.

So the last chapter has dealt the position of the Czech National Bank as the founder of the licence and actually as the member of control and banking regulation. I can't forget the legal function and competences in the administrative government. There is also a very important subhead about the definitions and the characteristic of the banking control and regulation. Here the principles regulating banking control and the activity of banking supervisors have been determinated. The control is divided into control at a distance and the control on the spot. The banking regulation is useful for the safety of stability of the banking trade, but also for the security of clients. Then I have written about the mening of memorandum of understanding which is used for the communication and cooperation between states.

The final part of the thesis is dedicated to statistic data which are presented in the graph. The graph has demonstrated the number of banks nad branches of the banks from foreign countries in the Czech Republic. I have wanted to show the actual situation of providing the banking services in the Czech Republic.

Seznam použité literatury a zdrojů

Knižní literatura

Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. *Finanční právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-801-6

Beneš, V., Dvořák, P., Koštel, M., Kvaček, O., Revenda, Z., Skolková, M., Vencovský, F. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda – Libertas, 1993. ISBN 80-205-0357-9

Černohorský, J., Teplý, P. *Základy financí*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3669-3

Drdla, M., Rais, K. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Computer Press, 1999. ISBN 80-7226-211-4

Dvořák, P. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde Praha a.s. - Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1999. ISBN 80-7201-141-3

Dvořák, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005. ISBN 80-7201-515-X

Hartlová, V., Soldánová, M., Svobodová, J., Žlebková, M. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-900-9

Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-049-2

Jílek, J. *Finanční trhy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 1997. ISBN 80-7169-453-

Jílek, J. *Finanční trhy a investování*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-1653-4

Landorová, A., Jáčová, H., Nesládková, M. *Centrální bankovníctví*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-699-7

Lér, L. *Regulace činnosti bank*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, a.s., 1997.

Mejstřík, M., Pečená, M., Teplý, P. *Základní principy bankovníctví/Basic principles of banking*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, Univerzita Karlova, 2008. ISBN 978-80-246-1500-4

Pihera, V., Smutný, A., Sýkora, P. *Zákon o bankách. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-389-9

Polouček, S. a kol. *Bankovníctví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-462-7

Procházka, P. *Mezinárodní bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Bankovní institut, a.s., 1996. ISBN 80-902243-0-X

Půlpánová, S. *Komerční bankovníctví v České republice*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1180-1

Revenda, Z., Mandel, M., Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vydání. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2005. ISBN 978-80-7261-132-1

Tomášek, M. *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a. s. - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1997. ISBN 80-7201-052-2

Právní předpisy a dokumenty

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákona č. 217/2009 Sb.

Vyhláška č. 233/2009 Sb., ze dne 21. července 2009, o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky, ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb.

Úřední sdělení ČNB ze dne 19. dubna 2011 o registraci zastoupení zahraničních bank a finančních institucí vykonávajících bankovní činnost. Věstník ČNB částka 4/2011 ze dne 28. dubna 2011

Úřední sdělení ČNB ze dne 18. ledna 1999 k ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, v případě sloučení bank. Věstník ČNB částka 3/1999 ze dne 25. ledna 1999

Úřední sdělení ČNB ze dne 21. května 2010 k posuzování vedoucích osob bank, poboček zahraničních bank ze třetí země, finančních holdingových osob a institucí elektronických peněz. Věstník ČNB částka 11/2010 ze dne 26. května 2010

První směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1977, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu

Druhá směrnice Rady 89/646/EHS ze dne 15. prosince 1989, koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu

Třetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/26/ES ze dne 29. června 1995, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (CID)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. června 2006, o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí (CRD), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES a 2010/49/ES

Elektronické prameny

Organisation of the ECB, ESCB, Eurosystem [online]. ECB.INT [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.en.html>>

O České bankovní asociaci [online]. CZECH-BA.CZ, revised 2009 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <<http://www.czech-ba.cz/o-cba>>

About The Bank for International Settlements [online]. BIS.ORG, revised 10. 01. 2012 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.bis.org/about/index.htm>>

Evropská centrální banka [online]. EUROSKOP.CZ, revised 2005-12 [citováno 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>>

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 08. 2011, č. j. 29 Cdo 815/2009 [online]. KRAKEN.SLV.CZ (Sokordia, s.r.o. Salvia – webový právní informační systém), revised 2011 [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <<http://kraken.slv.cz/29Cdo815/2009>>

Mataj, J. *Harmonizační novela zákona o bankách* [online]. CNB.CZ, revised 18. 04. 2002 [cit. 2011-09-07]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020418.html>

Rozhodnutí ČNB o udělení bankovní licence BMS nabylo právní moci 6. 5. 2008 [online]. CNB.CZ, revised 06. 05. 2008 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2008/080506_bms_licence.html>

ČNB zamítla žádost První česko ruské banky o udělení bankovní licence [online]. CNB.CZ, revised 28. 06. 2006 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2006/060628_pcrb.html>

Informace ČNB o odnětí bankovní licence Union Bance, a. s., a dalším postupu po odnětí bankovní licence [online]. CNB.CZ, revised 05. 05. 2003 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/377.html>

Prvoinstanční rozhodnutí ČNB ve správním řízení [online]. CNB.CZ, revised 18. 03. 2003 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/343.html>

Správní řízení o odnětí bankovní licence Union bance, a. s. [online]. CNB.CZ, revised 21. 02. 2003 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z:

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/337.html>

Dohody o spolupráci [online]. CNB.CZ, revised 2003-2012 [cit. 2012-03-5]. Dostupné z:<http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/dohody_o_spolupraci/index.htm>

Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. Počty subjektů, časové řady [online]. CNB.CZ, revised 2003-2012 [cit. 2012-02-29]. Dostupných z:<<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>

Jednotná bankovní licence v bankovním sektoru [online]. CNB.CZ, revised 17. 03. 2004 [cit. 2012-01-08]. Dostupných z:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/download/jednotna_licence.pdf>

Jiné zdroje

Malík, M. Konzultace na odboru ekonomicko-správním v ČNB, pobočka Plzeň